

MAGYAR NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

XII. ÉVF. 1888.

128. 129. 130. SZ.

MINDEN JOG FENNTARTATIK.

TARTALOM: A. DE BARY †. — PANCHICH J. †. — A Brassai-Kováts-féle „Uj Magyar Fűvészkönyv”-ből (1858) közli BRASSAI S. III. BRASSAI S. A nemek leírása III. iv. — Miscellanea hungarica I. — Szerkesztői posta. — Eichler mellszobra ügyében.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ama nagy „demagogiai agitatio” hatása, melyet SCHLEIDEN a negyvenes évek kezdetén világhírű könyvében kifejtett és annak két következő kiadásában és egyes röpiratokban folytatott, csak az ötvenes években mutatkozott teljes nagyszerűségében, mert azon botanikusok, kik a negyvenes években már a realis alapra állottak, mint HUGO VON MOHL, UNGER, NÄGELI, AL. BRAUN, HOFMEISTER sat. annyira önálló egyéniségek voltak, hogy reájuk SCHLEIDEN nevezetesen a negyvenes évek alatt keveset hathatott; hogy az a nagy problema, melyet ő SCHWANN-nal egyidejűleg még a harmincas évek vége felé, elfogadható alakban formulázott a modern botanika legfontosabb sarkkövei közé tartozik, azt itt még külön kiemelni teljesen felesleges. SCHLEIDEN könyve midőn már mindinkább elavulni kezdett, nyerte az akkoriak számára mindinkább a „Sibyllai könyvek” értékét és valóban termékenyítőleg hatott. A hiányos problémák közé tartozott az alsóbb szerkezetű növények (*Algák*, *Penészek*, *Zuzmók*) természethistoriája s főképen fejlődéstana, úgy hogy DE BARY ki első dolgozatában, — mely egy akkor és még jó sokáig azután *Algának* tartott penész (*Achlya*) ismertetéséről szól s mely méltó feltűnést okozott, — a

helyes út felé indúlt, majdnem 9° hónappal később megjelent dissertatiojában még komolyan ezeket mondotta:

„Itaque valde temerarium censeo, de lichenum, fungorum, algarum sexubus loqui. Non habeo, quid illis objiciam, qui suspicantur, haec organa esse mascula; at maxime vituperandum videtur, de organorum functionibus loqui, neque eas ullo modo exploravisse, neque inter facta et hypotheses distinguere. Sexualitatem fungorum et algarum hypothesin esse maxime memorabilem, summa exploratione dignam, toto animo profiteor, sed ut persequamur hasce res, opus mihi visum est, hanc hypothesin adhuc esse probandam.“ DE BARY de plantarum generatione sexuali Berol. 30 mart. 1853. 33.

Pedig mily fényes eredményeket vívott épen ezen a téren a következő több mint harminc év alatt ki, DE BARY kit a halál minap az élők sorából kiragadott; — halála valóban nagy veszteség a tudományra és a növénytan tanítására nézve. A sejttan, a szövettan, az alsó és legalsóbb szerkezetű növények természethistoriája körül egyaránt nagy érdemeket szerzett, ő volt a legelső ki a zuzmókat mint consortialis alakokat jelezte, de a növénytan bármely terén nemcsak otthon volt, hanem azon működött is, tanuskodnak erről egyes kisebb dolgozatai, továbbá a Florában és később a Botanische Zeitungban (BZ.) melynek 1867 óta szerkesztője volt közölt bírálati s érdekes kisebb-nagyobb necrologjai, melyek közül csak az utóbbiakat fogom felemlíteni, de tanuskodik erről számos volt tanítványa, kik közül sok nem csak Németországban hanem a tengeren innen és túl egyetemi tanszékeket elfoglalt. Volt tanítványai, majdnem kivétel nélkül az iránta való szeretetet és ragaszkodást megtartották, mert nem voltak társ munkák készítésére lekötve, hanem mindenki avval, a mit DE BARY-nál végzett, tehetett a mit akart.

Külső élete egyszerűen folyt le, mint a legtöbb Német tudósé, a mint fellépett meg tudta nyerni a szakemberek rokonszenvét¹, ifjú korban jutott tudományegyetemi tanszékre, a melyen fényes sikereket mutatott fel.

HENRICUS ANTONIUS DE BARY szül. M.m.Frankfurtban 1831. jan. 26. Szülővárosában járt oskolába és ott tette le 1848 őszen az érettségi vizsgát, a következő telet otthon töltötte és csak 1849 tavaszán iratkozott be Heidelbergben orvostanhallgatónak, de már a következő félévben Marburgba ment, 1850 őszen pedig

¹ „ist in dem Kreise derjenigen Botaniker, die ihn näher kennen (wozu auch Ref. das Glück hat zu gehören) als ein ungewöhnliches botanisches Talent bekannt“ Dr.H.I. BZ. XI.1853. col. 403.

Berlinben látjuk, hol tanulmányai befejezéseig maradt és 1853. márt. 30. orvos- és sebészettudorra avatott. A mint a dissertatioja végén olvasható „Vita“ mutatja, az egyetemeken botanikai főcollegiumokat nem hallgatott, érintkezésben volt ő Frankfurtban FRESSENIUSSAL², ki úgy látszik növényteni tanulmányaira nem volt befolyás nélkül, a Berlieni egyetemen különben többek között hallgatta „Phys. et anat. comp. ill. MÜLLER; phys. comp. infus. ill. EHRENBERG; plant. cryptog. vitam et plant. phys. ill. BRAUN“. De már 1854. Tübingában találjuk mint a növénytan magántanárát. 1855. a növénytan rendkiv. tanára B. Freiburgban, később u. o. rendes tanár, 1867-ben Halleben, 1872-től 1888. jan. 19. bekövetkezett haláláig Strassburgban, hol palotaszerű növényteni intézetben nagy sikerrel működött és dícsőségének tetőpontján fejezte be³ tettei életét!

Munkái és értekezései:

Beitrag zur Kenntniss der *Achlya prolifera* NEES BZ.X.1852. col. 473—479, 489—496, 505—511.

De plantarum generatione sexuali. Dissertatio inauguralis physiologica etc. Berolini 1853. 35 pp. 1 inn. 8°.

Untersuchungen über die Brandpilze und die durch sie verursachten Krankheiten der Pflanzen, mit Rücksicht auf das Getreide und andere Nutzpflanzen Berlin 1853. VIII. 144 pp. 8 tab. 8°.

Stemphylium ericoctonum A. BR. et A. DE BARY, die Bräune der Eriken erzeugend A. BRAUN Ueber einige neue oder weniger bekannte Krankheiten, welche durch Pilze erzeugt werden Berlin 1854. 18—27. Taf. II.

Ueber die Entwicklung und den Zusammenhang von *Aspergillus glaucus* und *Eurotium* BZ.XII.1854. col. 425—434, 441—451, 465—471. Taf. XI.

Ueber die Algengattung *Oedogonium* und *Bulbochaete* Abh. Senckenb. Naturf. Ges. 1854—1855, 29—105. és kül. Frankfurt a.M. 76 pp. 3 Taf. 4°.

Sur la génération sexuelle des Algues Ann. Sc. Nat. Bot. 4. Série V. 1856. 262—266. — Ueber den geschlechtlichen Zeugungspro-

² — — — „in dem Bewusstsein zur Ausbildung einer nicht geringen Zahl Solcher beigetragen zu haben, welche auf naturwissenschaftlichem Gebiete selbständig fortarbeiteten (unter den Botanikern MERTENS und der Verf. d. Z.) fand er eine besondere Befriedigung.“ DE BY BZ. XX. 1867. 8

³ Tiszteletére (mint *Debaryat* és *Baryat*) többször álitottak fel genusokat, de azok közül egy sem maradt minden megtámadástól menten. Ellenben több faj most is viseli nevét.

cess bei den Algen (1856) Ber. Verh. Naturf. Gesellsch. Freiburg i. B. I. 1858. 215—230.

Sur la germination des plantes Ann. Sc. Nat. Bot. 4 Série IX. 1858. 30—35.

Ueber die Myxomyceten BZ. XII. 1858. 357—358, 361—369.

Bericht über die Fortschritte der Algenkunde in den Jahren 1855, 1856 und 1857 BZ. XVI. 1858. Suppl. 55—100.

Ueber die Copulations-processe im Pflanzenreich (1856) Ber. Verh. Naturf. Gesellsch. Freiburg i. B. I. 1858. 325—344.

Untersuchungen über die Familie der Conjugaten (Zygnemeen und Desmidiaceen). Ein Beitrag zur physiologischen und beschreibenden Botanik. Leipzig 1858. VI. 91 pp. 8 tab. 4°.

Ueber die Keimung der Lycopodien Ber. Verh. Naturf. Gesellsch. Freiburg i. B. I. 1858. 467—472.

Ueber *Orchis militaris*, *Simia*, *fusca* und ihre Bastarde Ber. Verh. Naturf. Gesellsch. Freiburg i. B. I. 1858. 477—482.

Zur Kenntniss einiger Agaricinen BZ. XVII. 1859. 385—388, 393—398, 401—404.

Sur la formation de zoospores chez quelques Champignons Ann. Sc. Nat. Bot. 4. Série XIII. 1860. 236—251.

Einige neue Saprolegnieen FRINGSHEIM Jahrb. w. B. II. 1860. 169—192. Taf. XIX—XXI.

Die Mycetozoen; ein Beitrag zur Kenntniss der niedersten Thiere SIEB. et KOELLIKER Zeitschr. w. Zool. X. 1860. 88—176. 8° küf. Leipzig 1856. 89 pp. 5 tab. 8°. — Die Mycetozoen (Schleimpilze). Ein Beitrag zur Kenntniss der niedersten Organismen. Zweite umgearbeitete Auflage. Leipzig 1864. XII. 132 pp. 6 tab. 8°.

Ueber die Geschlechtsorgane von *Peronospora* BZ. XIX. 1861. 89—91.

Die gegenwärtig herrschende Kartoffelkrankheit, ihre Ursache und Verhütung. Eine pflanzenphysiologische Untersuchung, in allgemein verständlicher Form dargestellt. Leipzig 1861. 2, 75 pp. 1 tab. 8°.

Ueber den Bau und das Wesen der Zelle (MAX SCHULTZE Ueber Muskel-Körperchen und das, was man eine Zelle zu nennen habe. ERNST BRÜCKE die Elementarorganismen) Flora XLV. 1862. 243—251.

Die neueren Arbeiten über die Schleimpilze und ihre Stellung im System. Flora XLV. 1862. 264—272, 282—287, 301—304.

Die neuesten Arbeiten über Entstehung und Vegetation der niederen Pilze; insbesondere PASTEUR'S Untersuchungen Flora XLV. 1862. 355—365; XLVI. 1863. 9—12, 16—24, 43—47.

Ueber Schwärm-sporen-Bildung bei einigen Pilzen (1860) Ber. Verh. Naturf. Gesellsch. Freiburg i. B. II. 1862. 314—329.

Recherches sur le développement de quelques Champignons parasites. Mémoire pour servir de réponse à une question proposé par l'Académie des Sciences 1861 et pour servir de supplément aux travaux sur la question des Générations dites spontanées Ann. Sc. Nat. Bot. 4. Série XX. 1863. 5—148 és kül. 144 pp. 13 tab. 8°.

Ueber die Fruchtentwicklung der Ascomyceten. Eine pflanzenphysiologische Untersuchung. Leipzig 1863. 38 pp. 2 tab. 4°.

Ueber einen neuen in der Mark und in Hannover beobachteten, der Kiefer verderblichen Pilz, *Caeoma pinitorquum* Monatsber. Ak. Wiss. Berlin 1863. 624—649.

Untersuchungen über die Entwicklung einiger Schmarotzerpilze Flora XLVI. 1863. 161—169, 177—183.

Ueber die Entwicklung der *Sphaeria typhina* Pers. und BAIL'S Mycologische Studien Flora XLVI. 1863. 401.

Beitrag zur Kenntniss der *Nostocaceen*, insbesondere der Rivularien Flora XLVI. 1863. 553—560, 577—580. Taf. VII.

Die Schrift des HADRIANUS JUNIUS über den *Phallus* und der *Ph. Hadriani* BZ. XXII. 1864. 114—116.

Die Wunderbohne von Navaoë BZ. XXII. 1864. 256.

Beiträge zur Morphologie und Physiologie der Pilze reszben WORONINNA I. (*Protomyces* etc.) Abh. Senckenberg. Naturf. Gesellsch. V. 1864. 137—232. 2. tab. II. (*Mucorinen*) V. 1865. 345—375. 4. tab. III. *Eurotium*. (etc.) VII. 1870. 361—455. 7. tab. IV. (*Peronosporéen* etc.) XII. 1881. 225—370. 6 tab.

Ueber den Getreiderost Annal. Landw. Preuss. Staat. XLV. 1865. 148—174.

Neue Untersuchungen über die Uredineen, insbesondere die Entwicklung der *Puccinia graminis* und den Zusammenhaug derselben mit *Aecidium Berberidis*. Monatsb. Ak. Wiss. Berlin I. 1865. 15—49. 1 tab. II. 1886. 205—215. 1 tab.

Ueber *Cosmocladium* Flora XLVIII. 1865. 321—330.

Bericht über neue Entdeckungen im Gebiete der Freiburger Flora Ber. Verh. Naturf. Gesellsch. Freiburg i. B. III. 1865. 18—28.

Morphologie und Physiologie der Pilze, Flechten und Myxomyceten Leipzig 1866. XII. 316 pp., 101 xyl. 1 tab. 8°. (HOFMEISTER'S Handbuch der physiol. Botanik II. i.)

Bericht über die in den Cholera-Ausleerungen vorgefundenen Pilze in VIRCHOW-HIRSCH Jahresb. Medic. II. 1867. I. 240—252.

Zur Kenntniss insectentödtender Pilze BZ. XXV. 1867. 1—7, 9—13, 17—21, Taf. I. XXVII. 1869. 585—593, 601—606.

Bemerkungen über *Arthrotrrys oligospora* BZ. XXV. 1867. 75—77.

Ueber den Krebs und die Hexenbesen der Weisstanne (*Abies pectinata* DC.) BZ.XXV.1867. 257—264.

D. F. L. Schlechtendal BZ.XXV.1867. 331—348.

Ueber die Keimung einiger grosssporiger Flechten PRINGSHEIM Jahrb. w. Bot. V. 1867. 201—216. Taf. XVII—XIX.

Zur Beurtheilung der Pilzschriften des Herrn HALLIER BZ.XXVI.1868.294—296.

Prosopanche Burmeisteri, eine neue Hydnooree aus Südamerika Halle a.S.1868. 29pp.2tab.4°. (Abhandl. Naturf. Ges. Halle X.)

Remarques sur le mémoire de M. PRINGSHEIM: Sur la copulation des zoospores Ann. Sc. Nat. Bot. 5 Série XII. 1869. 208—210.

Zur Nomenclatur und Geschichte der Garten-Fuchsien BZ. XXVII. 1869. 279—280.

Ueber Schimmel und Hefe Berlin 1869. 78 pp. 8°. VIRCH. HOLTZEND. Samml. gemeinverst. wissensch. Vortr. Serie IV. Heft 87, 88.

Notizen über die Blüten einigen Cycadeen BZ. XXVIII. 1870. 574—581.

Ueber den Befruchtungsvorgang bei den Charen Monatsb. Ak. Wiss. Berlin 1871. 227—239. 1 tab.

Ueber eine bemerkenswerthe Umbelliferen-Form BZ. XXIX. 1871. 23—26.

Ueber die Wachsüberzüge der Epidermis BZ.XXIX.1871. 129—138, 145—154, 161—176, 566—571, 573—585, 589—600, 605—619. Taf. I. II. s kül. 36 col. 4°.

Hugo von Mohl BZ. XXX.1872. 561—580.

Rede gehalten zum Antritt des Rectorats der Universität Strassburg am 2. November 1872. (Zur Geschichte der Naturbeschreibung im Elsass) Strassburg 1872. 31 pp. 8°.

Notiz über *Cronartium ribicola* BZ. XXXII. 1874. 79—85.

Protomyces microsporus und seine Verwandten BZ. XXXII. 1874. 81—92, 97—108. Tab. II. s kül. 22 col. 4°.

Ueber den sogenannten Brenner (Pech) der Rebe Ann. der Oenologie IV. 2. Heft s kül. 3 pp. 8°. BZ. XXXII. 1874. 451—454.

Zur Keimungsgeschichte der Charen BZ. XXXIII. 1875. 377—385, 393—401, 409—420. Taf. V. VI.

Researches in to the Nature of the Potato-Fungus, *Phytophthora infestans* (from the Journal of the Roy. Agric. Society) Journ. Bot. Brit. and For. XIV. 1876. 9xyl. 105—186, 149—154.

Vergleichende Anatomie der Vegetationsorgane der Phanerogamen und Farne. 241 xyl. Leipzig 1877. XVI. 663 pp. 8°. HOFMEISTER Handb. III.)

Ueber apogame Farne und die Erscheinung der Apogamie im Allgemeinen BZ. XXVI. 1878. 449—487. Taf. XIV.

Botanik. 7. Bändchen der naturwiss. Elementarbücher. Strassburg 1878. VIII. 134 pp. 16°.

Die Erscheinung der Symbiose. Vortrag, gehalten auf der Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte zu Cassel. Strassburg 1879. 30 pp. 8°.

Aecidium abietinum BZ. XXXVII. 1879. 761—774, 777—789, 801—811, 825—830, 841—847. Taf. X.

Wilhelm Philipp Schimper BZ. XXXVIII. 1880. 441—450.

(Ueber die von FISCHER VON WALDHEIM aufgew. Frage nach der Stellung der Ustilagineen) BZ. XXXVIII. 1880. 305—306.

Zur Systematik der Thallophyten BZ. XXXIX. 1881. 1—17, 33—36.

Peronospora viticola der neue Feind unserer Reben Der Weinbau 1881. 9, 30.

Zur Kenntniss der Peronosporeen BZ. XXXIX. 1881. 521—530, 537—544, 553—563, 569—578, 585—599, 601—659, 617—625. Taf. V.

Notiz über die Elateren von *Equisetum* BZ. XXXIX. 1881. 782.

Vergleichende Morphologie und Biologie der Pilze, Mycetozoën und Bacterien. Leipzig 1884. 198 xyl. XVI. 558 8°.

Vorlesungen über Bakterien 18 xyl. Leipzig 1885. 146 pp. 8°.
— 2. verb. Aufl. 20 xyl. 158 pp. 1887. 8°.

Ueber einige Sclerotinien und Sclerotienkrankheiten BZ. XLIV. 1886. 377—387, 393—404, 409—426, 433—441, 449—461, 465—474. 1 xyl.

M. WORONINNAL:

Beitrag zur Kenntniss der *Chytridieen* Ber. Verh. Naturf. Gesellsch. Freiburg i.B. III. 1865. 22—61. és kül. 40 pp. 2 tab. 8°.
Ann. Sc. Nat. Bot. 5. Série III.

E. STRASBURGERREL:

Acetabularia mediterranea BZ. XXXV. 1877. 713—743, 745—758 1 xyl., Taf. XIII.

PANCIC JÓZSEF †.

A forradalom előtt több kiváló florista működött hazánk különböző részeiben s erejéhez mérten a KITAIBEL-féle tradíciókat folytatta: SÁNDOR, WIERZICKI, HEUFFEL, DORNER sat. és maga SÁDLER is, kinek nem egy volt hallgatója növényteni dissertatiót védett doctorrá való felavatása alkalmával. De ezek közül vajmi kevés mivelte később is a növénytant; valóban kimagasló alak pedig PANCHICH JÓZSEFEN kívül (a mint magát akkor írta) alig található. Az igaz, hogy PANCHICH egy igen érdekes ország KITAIBELE lett és CLUSIUSSA egy személyben, mert a valóban alárendelt értékű csekély adat, melyet Szerbia florájáról elébb ismertek, alig érdemel szót; de P. nemcsak mint botanikus, hanem mint zoologus és geologus működött egyenlő szerencsével új hazájában, a mellett pedig még mint kiváló tanár és orvos is nagy érdemeket szerzett magának. Mint botanikus ugyan nem Budapesten, hanem lenn a „Bánságban“ Ruszkabányán készült elé, hol egy pár évig tartozkodott és már akkor szoros összeköttetésbe lépett HEUFFELLEL kihez Szerbiából is többször fordult botanikai kérdéseivel.

P. ki hosszú szenvedés után 1888. február 10. fejezte be Belgrádban érdemdús életét, magas kort ért el, új hazájának osztatlan elismerését vivta ki, de oka van Magyarországnak sőt az egész botanikai világnak P. sírjára a dicsőség pálmáját elhelyezni.

PANCHICH JÓZSEF szül. 1814 Bribirben, Nerine mellett, a tengerpartvidéken, a gymnasiumot Fiumében látogatta, a philosophiát Zágrábban és az orvosi tudományokat Budapesten hallgatta, hol 1842-ben az orvostudori fokot is elnyerte. Tanulmányai idejében főképen nagybátyja, ki Zágrábi kanonok volt, támogatta. 1843-ban Ruszkabányára ment, hol 1845-ig mint bányorvos működött és igen szorgalmasan botanizált, mint hazánkban később is több helyen (főképen a Bánságban, Szerémségben, különösen Zimony környékén, de Budapesten is) gyűjtött növényeket. 1845-ben és 1846-ban Bécsben tartozkodott, hol addig eszközölt gyűjteményeit összehasonlította és ENDLICHERNEK is hallgatója volt.

1846-ban elhagyta Magyarországot és Szerbiába költözött, hol negyvenkét éven át nagy sikerrel és fényes eredménnyel működött, előbb a Jagodinai, később a Kragujevaci kerület

kerületi főorvosa volt. 1853-ban Belgrádba hívták, hol mint a természetrajz és mezőgazdaság tanára működött a fejedelmi lyceumon, mely akkor az ország legmagasabb tanintézete volt. Tanársága mellett keresett orvos is volt és azonkívül még mindig elég időt talált, hogy új hazája minden részét sőt szomszédországait is átkutassa. Később a muzeum igazgatójának nevezték ki és az országos főiskolában is tanárkodott.

Midőn Mihály fejedelem meggyilkolása után, az ország a legválságosabb helyzetbe jutott, ő volt a skuptsina egyik elnöke.

Igen természetes, hogy az új királyság is fényes érdekeit elismerte és a Király őt államtanácsosnak nevezte ki. A Szerb tudományos akadémia benne elnökét gyászolja. Tudományos akadémiainknak is külső tagja volt 1868 óta.

R. DE VISIANI egy *Umbellyferagenust* nevezett el *Pancicia*-nak; azonkívül néhány faj is viseli nevét.

A szerény és kedves modorú tudós, azon szakemberekkel, kik hasonló tanulmányokkal foglalkoztak, úgy szintén mindazokkal kik kérésekkel felkeresték, a legelőzékenyebb levelezést folytatta.

Hazánkfiái közül különösen HEUFFELLE és JANKÁVAL állott szoros baráti viszonyban; e sorok írója is majdnem huszonöt év óta volt az elköltözöttel barátságos összeköttetésben.

A Belgrádi természetrajzi muzeum és botanikus kert csak az ő erélyének köszönik lételüket, hogy pedig hazánk és a Dél-szláv országok botanikai átvizsgálása körül, mily nagy érdekei vannak, arról tanúskodják növénytani irodalmi működésének áttekintése, mert a többi természetrajzi és orvosi értekezéseire lapunk természeténél fogva nem lehetünk tekintettel.

A sor nem épen nagyon hosszú, de mindenki, a ki ezen vidékek florája iránt érdeklődik, csak hálás elismeréssel nyilatkozhatik a valóban fényes eredmények felett!

Taxilogia botanica Dissert. inaug. med. Pest 1842. VII. 22, 5, 2 pp. 8°.

Verzeichniss der in Serbien wildwachsenden Phanerogamen nebst den Diagnosen einiger neuen Arten Verh. zool. bot. Ver. Wien VI. 1856. 475—598.

Aus der Flora von Serbien OBW. VII. 1857. 29—31.

Ueber den Umtausch von Samen wildwachsender Pflanzen Flora XLI. 1858. 771—774.

Flora der Serpentinberge Mittel-Serbiens Verh. zool. bot. Ges. Wien IX. 1859. 139—150.

Zur Moosflora des nordöstlichen Banates Verh. zool. bot. Ges. Wien XI. 1861. 93—96.

Zsivi pészák u Szrbiji i bili sto na tnemu raszte. Arena mobilis in Serbia ejusque Flora Glasnik XVI. s kül. Belgrad 1863. 37 pp. 8°.

Flora u okolini Beogradszkoj po analiticsnom metodu. Flora agri Belgradensis methodo analytica digesta Belgrad 1865. X. 295 pp. 8°.

Botanische Ergebnisse einer im J. 1866 unternommenen Reise in Serbien OBZ. XVII. 1867. 166—173, 201—209.

Zur Flora des Banates OBZ. XVIII. 1868. 78—84.

Botanika po Slajdenu. Preglédalá i odobrija skolszka komiszija. U Beogradu 1868. VIII. 402. 8°.

Botanische Reise in Serbien im J. 1869. OBZ. XX. 1870. 173—182, 205—208.

Sumszko drvetye i siblye i Szrbiji Glasnik XXX. s kül. Belgrad 1871. 184 pp. 8°.

Flora Knezsevine Szrbije ili vaskularne biljke, koje v Szrbiji diblje rasztu. Po analiticskom metodu. Flora principatus Serbiae Belgrad 1874. XXXIV. 4 inn. 798, 2 pp. 8°. — Dodatek „Flori Knezsevine Szrbije“ Additamenta ad „Floram Principatus Serbiae“ Belgrad 1884. 253 pp. 8°.

Botanische Bereisung von Montenegro im J. 1873. OBZ. XXIV. 1874. 82—85.

Elenchus plantarum vascularium quas aestate a. 1873. in Crnagora legit. Belgradi 1875. VII. 106 pp. 8°.

Eine neue Conifere in den östlichen Alpen. Belgrad 1876. 8 pp. 8°.

Botanicska gasta u Beogradu. Belgrad 1881. 2, 17 pp. 1 xyl., 1 Német autogr. magy. 8°.

Grácsá za floru Knezsevine Bugarszke. Elementa ad Floram Principatus Bulgariae Belgrad 1883. 71 pp. 8°. — Nova gracsá za floru Knezsevine bugarske. Nova Elementa ad floram Principatus Glasnik LXVI. s kül. Bulgariae. Belgrad 1886. 43 pp. 8°.

R. DE VISIANIVAL:

Plantarum Serbicarum Pemptas Mem. Ist. Veneto IX. 1860. s kül. 11 pp. 5 tab. 4°.

Plantae Serbiae rariores aut novae Decas I. (1862.)—III. (1870.) Mem. Ist. Veneto X. 1862, XII. 1866, XV. 1870 és kül. 26, 18, 24 pp. 21 tab. 4°.

A BRASSAI-KOVÁTS-FÉLE „UJ MAGYAR FÜVÉSZKÖNYV“-
BŐL (1858).

Közli

BRASSAI SÁMUEL.

III.

BRASSAI S.: A NEMEK LEIRÁSA.

(I. kül. MNL. X. 17 sk. II. XI. 50. sk. II. 97. sk. II.)

IV. *Dialypetalae*. Váltszirmúak.

LXXV. *Umbelliferae* Juss. Ernyősök.

1. *Hydrocotyle* L. Gázló. Csészepárk. kopott; szirm. tojásdadok, épek, hegyesek, fehérek; hegyök egyenes. Gyüm. oldalt lapított, paizspáralakú (mint éllel összeállított két fél tányér). Félmakk. sinora 5; a két szélső és a középső gyakran kopottak, a közbeesők ívre hajlottak. Ernyője egyszerű. Szára mászó, gyökeredző; level. paizsosok.
2. *Sanicula* L. Gombornyő. Csészepárk. 5fogú. Szirm. felálló, összehajlók, visszás tojásdadok, fehérek v. gyengén pirosók, betürt sallangocskájok hosszú mint a szírom. Gyüm. gömbölyded, szigonyos tüskével fedett. Félmakk. sinórtalan, sokcsikú; éréskor nem válik el a társától. Ernyője kevés sugarú; gall. szegény; ernyőkéje tömött; gall. soklevelű. Vir. vegyesek. Tőlevelei hosszúnyelűek, ujjas-karélyosok.
3. *Hacquetia* Neck. Dondi. Csészepárk. 5fogú; fogai levelneműek, maradók. Szirm. felálló, visszás szivesek, sárgák; betürt sallangocskájok oly hosszú mint a szírom. Gyüm. oldalról összeszorított. Félmakk. érve 5sinóros; sinórai belől csatornások. Ernyője fészekforma, egyszerű, tömött; gall. 5—6levelű, az ernyőnél jóval nagyobb. Level. tenyeres szabásúak.
4. *Astrantia* L. Zapóca. Csészepárk. 5fogú; fogai levelneműek. Szirm. felálló, összehajlók, visszástojásdad-hosszúdadok, betürt sallangocskája csaknem oly hosszú mint a szírom, fehérek v. gyengén pirosók. Gyüm. elől hátul kissé összenyomkodott; félmakkj. éréskor nem válik el önként a társától: 5 kiálló sinórja fodros, felfútt és csatornájában más 5 sinórt rejteget. Ernyője egyszerű; gall. gazdag; levelk. oly hosszúak, mint az ernyő. Tőlevel. ujjason szabdalnak.
5. *Eryngium* L. Iringó. Csészekarim. 5fogú; fogai laposok. Szirm. felálló, összehajlók, visszástojásdad-hosszúdadok,

- középen kicsipetten kettőbe hajtottak; tengerszin zöldellők v. violaszin kékelők. Gyüm. kissé görgeteg, visszástojásdad, pikkelyes v. bibircsós; félmakk. sinórtalan, csíkta-
lan, egész hosszában a vacokserte ágához forradt. Erny.
egyszerű. Az egész növény mereven tüskés.
6. *Cicuta* L. *Csomorika*. Csészekarim. 5fogú. Szirm. visz-
szás szivesek, begöngyölődött hegyűek, fehérek. Gyüm.
csaknem kerekded, oldalról összenyomott; félmakkj. 5-
sinóros; sinórj. laposkák, a szélsők párkányzók. Barázd.
icsikosok; csíkjai az érett gyümölcsben kiálló, Fehérny.
hengerded; gall. kopott v. szegény; gallérk. soklevelűek.
Level. 3szor szárnyaltak.
7. *Apium* L. *Zeller*. Csészekarim. kopott. Szirmai kerekde-
dek, épek, hegyökkel begöngyölödtek, fehérek. Vánkosa
lelapított. Gyüm. kerekded, oldalról összeszorított, ikres.
Félmakk. sinóra 5, fonalforma, a szélsők párkányzók;
barázd. Icsikúak. Vacoksert. összeforrtak. Fehérny.
domborúhátú. Gallér. nincsenek. Szára barázdás; level.
szárnyaltak.
8. *Petroselinum* Hoffm. *Petrezselyem*. Jellemei a *Zelleréi*; csak-
hogy szirm. alig kicsipetten, erősbben behajlók. Vánko-
sa domború, csaknem kúpforma. Gall. kevés; gallérk.
soklevelű. Level. többször szárnyaltak. Virágai zöldellők,
fehérek v. alig piroslok.
9. *Trinia* Hoffm. *Bugamás*. Virágainak hol porodái, hol ter-
méi elsilányúlnak. Csészekarim. kopott. Szirm. a porod.
virág. lándzsások, göngyölt hegyűek; a termés v. töké-
lyes vir. tojásdadok, behajlott hegyűek, mind fehérek.
Gyüm. oldalról összeszorított, tojásdad. Félmakk. sinóra
5, fonalformák, kissé külsők, belől csatornások, a szélsők
párkányzók. Barázd. csík nincs v. kopott. Vacoksert.
laposak. Fehérny. domborúhátú. Szára zezugos, ágas;
level. többször szárnyaltak.
10. *Helosciadium* Koch *Sárbarát*. Csészekarim. hol 5fogu,
hol kopott. Szirm. tojásdadok, épek, fehérek v. olykor
gyengén zöldellők. Gyüm. oldalról összenyomott, tojásdad
v. hosszúdad. Félmakk. sinóra 5, fonalforma, kissé kiülő;
a szélsők párkányzók. Barázd. Icsikúak. Vacoksert.
összeforrtak. Gall. különfélék. Szára egészen v. csak tö-
vön mászó. Vizi és mocsári növény.
11. *Falcaria* L. *Sarlófő*. Csészekarim. 3fogú. Szirma fehér.
Gyüm. hosszúdad, oldalról összenyomott. Félmakk. sino-

- ra 5, fonalforma, a szélsők párkányzók; barázd. 1csikú, csíkja fonalforma. Erny. soksugarú; gall. és gallérk. soklevelűek. Viselete és levelei különbözök.
12. *Ammi* L. *Ammi*. Csészekarim. kopott. Szirma fehér, visszás szíves, mélyen kicsipett; karélyai egyenetlenek. Gyüm. tojás-hosszúdad, oldalról összenyomott. Fél-makk. sinora 5, fonalforma; a szélsők párkányzók; barázd. 1csikúak. Erny. soksugarú; gall. levélkéi szabdaltak a gallérkáié épek; level. többször szárnyaltak.
13. *Aegopodium* L. *Boktopp*. Csészekarim kopott. Szirma fehér és szíves. Bibesz. hosszúak, kétfelé lekonyultak. Gyüm. tojásdad, oldalról összenyomott. Fél-makk. sinora 5, fonalforma, a szélsők párkányzók. Barázd. csíktalan. Vacoksert. félig összeforrtak. Gall. nincsenek. Level. 3szor szárnyason hasadtak,
14. *Carum* Koch *Kömény*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehér. Gyüm. hosszúdad, oldalról összenyomott. Fél-makkocsk. sinora 5, fonalforma; a szélsők párkányzók; barázd. 1csikúak. Vacoksert. félig összeforrtak. Gall. van v. nincs. Level. szárnyaltak; levélk. sokmetszetűek.
15. *Bunium* L. *Halmány*. Mint a *Kömény* csak hogy barázdái 3csikúak; eresztéke 4csikú.
16. *Pimpinella* L. *Pimpinella*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek, gyengén piroslok. Gyüm. oldalt összehúzott, tojásdad, néha borzas v. szőröske. Vánkoskája nagyocska, vastag; bibesz. szétterpedtek. Fél-makk. sinora 5, fonalforma, a szélsők párkányzók; barázd. sokcsikúak. Vacoksert. félig összeforrtak. Fehérny. púposan domború. Erny. gallértalan. Level. szárnyaltak.
17. *Berula* Koch *Korsóka*. Csészekarim. 5fogú. Szirm. fehérek. Gyüm. tojásdad, oldalt összehúzott, csaknem ikres; vánkosa alig kúpforma; bibesz. visszahajlók. Fél-makk. sinora 5, fonalforma, a szélsők nem párkányzók; barázd. sokcsikúak, csíkjaikat vastag héj fedi. Fehérny. görgeteg. Vacoksert. a fél-makkocskákhoz forradtak. Gall. sokhasábú, hasábjai szabdaltak. Level. szárnyaltak. Levélk. tojásdadok.
18. *Sium* L. *Bolonyik*. Csészekarim. 5fogú, fogai néha parányiak. Szirm. fehérek. Gyüm. oldalt összenyomott v. összehúzott és csaknem ikres; vánkosa szétterült, kalapzó. Bibesz. visszahajlók. Fél-makk. sinora 5, fonalforma, a szélsők párkányzók; barázd. 3csikúak; csíkjaikat vékony

- hám fedí. Vacoksertéi a makkocskákhoz forrtak v. szabadok. Fehérny. felette domború. Gall. egy- v. többlevelű gallérral; gallérk. soklevelűek. Level. szárnyaltak.
19. *Bupleurum* L. *Szingallér*. Csészekarim. kopott. Szirm. kerekdedek, épek, erősen begöngyölödtek, sárgák. Gyüm. oldalt összelapított v. alig ikrás. Vánk. lelapított. Fél-makk sinora 5, gatyások v. élesek v. fonalformák v. kopottak; a szélsők párkányzók; barázd. csíkosak v. csik-talanok. Gall. van v. nincs; gallérk. az ernyőcskénél hosszabb. Level. lemeze többnyire hiányzik, a helyett nyele terül levélalakra.
20. *Oenanthe* L. *Haramag*. Csészekarim. 5fogú. Szirm. fehérek. Gyüm. hengerded v. körteforma v. hosszúdad, néha előlhatúl alig lapított. Bibesz. hosszak, felálló. Félmakk. sinora 5, domborúacskák, tompák, a szélsők párkányzók; barázd. lcsikúak. Vacoksert. kopott. Gall. többnyire hiányzik. Ernyők többnyire sugárzó virágúak; gallérk. soklevelűek.
21. *Aethusa* L. *Adáz*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek. Gyüm. tojásdad-gömbölyded. Félmakk. sinórja 5, éles-ormós, a szélsők párkányzók, kissé gatyások; barázd. lcsikúak. Gall. nincs v. 1levelű; gallérk. levelkéje kevés, csüngő. Level. sokszorosán szabdaltak.
22. *Foeniculum* Hoffm. *Aníz*s. Csészekarim. degeszke, kopott. Szirm. kerekdedek, épek, begöngyöltek, sárgák; hegyök csaknem 4szögalakú csonka. Gyüm. görgeteg. Vánkosk. kúpforma. Félmakk. sinóra 5, kissé kiálló, tompa ormón; barázd. 1-, ritkán 3csikúak. Gallér. és gallérk. legtöbbszörre nincs. Level. cérnaszálú hasábokra szabdaltak.
23. *Seseli* L. *Gurgulya*. Csészekarim. 5fogú; fog. rövidek, vastagocskák. Szirm. visszás tojásdadok, épen v. kicsipet-ten türthegyűek, fehérek, ritkán sárgák. Gyüm. tojáske-rek v. hosszúdad, csaknem görgeteg. Félmakk. sinora 5 kissé kiálló, vastagok és kérgesek, a szélsők párkányzók, olykor a többinél szélesbek; barázd. 1-, ritkán 2—3csi-kúak. Gall. alig van; gallérk. soklevelű. Az egész nö-vény gyakrabban tengerzöld. Level. szárnyaltak v. hár-mason szabdaltak; levélk. szálások v. fonalformák.
24. *Libanotis* CRANTZ *Bibepir*. Jellemei a *Gurgulyáié*, csakhogy csészefogai árformák, nyulánkok, éréskor elhullanak. Gall. soklevelű. Levélk. gyakran bévagdalt fogasok. Nagy, erős növény. Vir. fehér.

25. *Cnidium* CUSSEON *Gatyamag*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek v. gyengén pirosók. Gyüm. görgeteg. Félmakk. sinóra 5, hártýásgatyások, a szélsók párkányzók; barázd. 1csikúak. Gall. van v. nincs; gallérk. soklevelű. Level. szárnyaltan v. hármason szabdaltak.
26. *Athamanta* KOCH *Emreke*. Csészekarim. 5fogú. Szirm. fehérek. Gyüm. tojásdad v. hosszúdad; görgeteg v. oldalt kissé összenyomott. Bibesz. hosszúk, felállók v. szétnyílók Félmakk. sinóra 5, fonalforma, a szélsók párkányzók; barázd. sokcsikúak. Gall. van v. nincs; gallérk. soklevelű. Level. 3mason hármások v. szárnyaltak.
27. *Ligusticum* L. *Gastyán*. Csészekarim. 5fogú v. kopott. Szirm. visszástojásdadok, igen rövidnyakúak, mélyen kicsípve behajlott hegyűek, fehérek. Gyüm. görgeteg v. oldalt kissé összenyomott. Félmakk. sinóra 5, élesek, alig gatyások; a szélsók párkányzók; barázd. sokcsikúak. Gall. különféle; gallérk. soklevelű. Level. sokszorosán szabdaltak.
28. *Silaus* BESSER *Szila*. Csészekarim. kopott. Szirm. visszástojásdadok, hosszúdadok, nyílasok v. nyaktalanok, épen v. kicsipetten behajlott hegyűek, halványsárgák. Egyébiránt mint a *Gastyán*.
29. *Meum* TOURN. *Mutinka*. Csészekarim. kopott. Szirm. épek, körkörösök, tövön végen hegyesek, fehérek v. pirosók. Más jellemei a *Gastyáni*. Kisded havasi növény.
30. *Gaya* GAUD. *Bordika*. Csészekarim. 5fogú. Szirm. visszástojásdadok, kissé kicsipetten behajlott hegyűek, fehérek. Barázd. csiktalanok. Más jellemei a mi a *Gastyáni*.
31. *Crithmum* L. *Rostakór*. Csészekarim. kopott. Szirm. kerekdedek, épek, begöngyöltek, fehérek; sallangocskájok visszástojásdad. Gyüm. csaknem görgeteg. Félmakk. sinóra 5, kiálló, éles, gatyás, a két szélső a többinél valamivel szélesb. Magv. a maghéjtól különvált, köröskörül számos csík börtja. Gall. soklevelűek. Szára alig eszerjésedő. Level. kétszer szárnyaltak.
32. *Conioselinum* FISCHER *Derebe*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek. Gyüm. előlhátúl alig összenyomintott Félmakk. sinóra 5, egészen hártýagatyások; a szélsók párkányzók, gatyáik két oly szélesek, mint a belsőkéi; barázd. 2—3-csikúak. Gall. nincs v. szegény; gallérk. levélkéi árforma szálasok. Nagy növény. Szára bördös. Level. kétszer szárnyaltak.

33. *Levisticum* Koch *Léstyán*. Csészekarim. kopott. Szirm. kerekdedek, begörbültek, rövidhegyűek, sárgák. Gyüm. elől-
hátul összenyomott. Félmakk. csak közép ormojuknál
fogva vannak összeragadva; sinóra 5, gatyás, a szélsők pár-
kányzók, két oly szélesek, mint a többiek; barázd. Icsí-
kúak. Gall. soklevelűek. Nagy növény. Level. hármason
ágazók; levélk. ékformák.
34. *Selinum* L. *Derezele*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehé-
rek. Gyüm. elől hátul összenyomott. Félmakk. csupán
középmójukkal ragadvák össze; sinóra 5, gatyás, a szél-
sők párkányzók, két oly szélesek, mint a többiek; ba-
rázd. 1, a külsők gyakran kicsíkuak. Gall. szegény
v. nincs; gallérk. soklevelű; szára barázdás. Level.
hármason sokszor osztottak.
35. *Ostericum* Hoffm. *Lapincs*. Csészekarim. 5fogu; fogai
vállások. Szirm. nyakasok, visszás szívesek, begyürt he-
gyűek, fehérek. Gyüm. elől hátul összenyomott. Félmakk.
középmóiikkal ragadvák össze; sinora 5, a közbelső-
k fonalformák, kiülők; a szélsők párkányzók, gatyások, mind
csatornások belől; barázd. Icsíkuak, csíkjaik a makk-
héj alatt rejlők. Gall. szegény; gallérk. soklevelű. Szára
barázdás; levelei hármason ágazók; levélkéi szíves tojás-
dadok.
36. *Angelica* L. *Angyelika*. Csészekarim. kopott. Szirm.
egyenlők, lándzsások, épek, fehérek, kihegyezettek; hegyeik
egyenes v. felgörbült. Gyüm. elől hátul összenyomott. Fél-
makk. középmójokkal ragadvák össze; sinora 5, a köz-
belső-
k fonalformák, kiülők; a szélsők párkányzók, széles
gatyások; barázd. egycsíkuak. Gall. nincs v. szegény;
gallérk. soklevelűek. Level. 2szer v. 3szor szárnyaltak.
37. *Archangelica* Hoffm. *Arkangyelika*. Csészekarim. 5fogu.
Szirm. körkörösök, épek, kihegyezettek, gyengén zöldellők,
hegyeik felgörbültek. Gyüm. elől hátul kissé összenyo-
mott. Félmakk. középmójokkal ragadvák össze; si-
nora 5, vastagocskák, ormósok, a közbelső-
k kiülők; a szélsők párkányzók, széles gatyások. Magva szabad, szá-
mos csíkkal van fedve köröskörül. Gall. alig van; gal-
lérk. félszeres. Level. kétszer szárnyaltak; nyelei igen
tágra hüvelyzők.
38. *Opopanax* Koch *Panács*. Csészekarim. kopott. Szirm.
kerekdedek, sárgák, hegyök kégöngyölt. Gyüm. elől hátul
lapított; párkányja domború; vánkosk. széles vastag.

- Félmakk. egész lapjokkal összeragadvák; sinorja 5, fonalformák, alig érezhetőek, a szélsők a párkányba olvadtak; barázd. 3csikuak; eresztéke 6—10csikú. Fehérny. lapos. Gall. kevéslevelűek. Nagy növény; levelei kétszer szárnyaltak.
39. *Ferula* L. *Husáng*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. sárgák; sallangocskájok igen rövid. Gyüm. előlhatul lapított, széles lapos párkánynyal kerítve. Félmakk. sinora 5; három kiülő, a két szélső kopott, a párkányba olvadó. Barázd. 3csikúak; eresztéklapja 4 csikú. Magva lapos. Gall. nincs. Nagy magos növény; levelei sokszorosán osztottak.
40. *Ferulago* Koch *Suharc*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. sárgák; hegyök begörcbült. Gyüm. előlhatul lapított, széles lapos párkánynyal kerítve. Félmakk. hátán 3 kiülő tompa ormóu sinor. Magva lapos, köröskörül számos (30—60) csikkal fedett. Gall. és gallérek több levelűek; levélk. hátraszegettek. Szára karcolt; level. sokszorosán osztottak.
41. *Peucedanum* L. *Kocsord*. Csészekarim. 5 fogú, néha kopott. Szirm. visszás tojásdadok, épen v. kicsipetten betürt vékonyhegyűek v. göngyöltek, tiszta v. szennyes fehérek, sárgállók v. zöldellők. Gyüm. előlhatul lapított v. alig domború; párkánya széles, lapos. Félmakk. sinora 5, a közbelső fonalformák, a két szélső a párkányba olvadó; barázd. 1—3csikuak, eresztékcşikjai felszínesek v. néha a makkocska héja alatt rejlők. Magva lapos. Gall. különfélék.
42. *Anethum* L. *Kapor*. Csészekarim. kopott. Szirm. kerekdedek, épek, göngyöltek, sárgák; hegyök négyszegszabású, csonka. Gyüm. előlhatul lencseformára lapított, párkánya széles, lapos. Félmakk. sinora 5, a 3 közbelső fonalforma, kiülő éles ormón, a szélsők kopottacsák, a párkányba olvadó; barázd. 1 csikúak; csikjai az egész barázdát elfoglalják. Gall. nincsenek. Level. cérnaszál-sallangokra többszörösen hasgattak.
43. *Pastinaca* L. *Pásztinák*. Csészekarim. kopott s parányi fogas. Szirm. kerekdedek, épek, göngyöltek, sárgák; hegyök csonka. Gyüm. előlhatul lapított; párkánya széles, lapos. Félmakk. sinora 5, igen vékony, a 3 közbelső egymáshoz közelállók; a két szélső szembetűnőleg távolabb a párkány tőszomszédjában; barázd. 1csikúak; csikjai a barázdát végig érik. Gall. nincsenek v. szegények. Level. szárnyaltak.

44. *Heracleum* L. *Tapsir*. Jellemei a *Pasztinákéi*; csakhogy csészekarim. 5 fogú. Szirm. visszástojásdadok, kicsípetten betűrt sallangúak, a külsők gyakran sugárzók, mind fehérek. Csíkjai nem érnek végig a barázdán, gyakran botulók. Termetes nagy növény; levelei nagyok, szélesek.
45. *Tordylium* L. *Magtaraj*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. fehérek. Gyüm. előlhátul lapított; párkánya degesz, rancos. Félmakk. sinora 5, igen vékony; a két szélső a párkánnyal tőszomszéd, vagy alája rejlik; barázd. 1—3csikúak. Gall. többlevelű. Szára inkább s kevésbé szőrös; level. szárnyaltak.
46. *Siler* Scop. *Sujtár*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. fehérek. Gyüm. előlhátul lencseformán lapított. Félmakk. elsőrendű sinora 5, kiülők, ormósok, a szélsők párkányzók; másodreneű sin. 4, kevésbé kiülők; barázd. a másodrendű sinorok alatt icsikúak. Gall. nincsenek v. szegények, hullékonyok. Level. 3 szor hármások; levelk. kerekdedek, csipkések.
47. *Laserpitium* L. *Bordamag*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. fehérek v. sárgák s az utóbbiak biborszegélyűek. Gyüm. előlhátul összenyomott v. alig görgeteg 4—8szárnyu. Félmakk. elsőrendű sinorai fonalformák, néha boresasakák; a másodrendűek 4-en, v. mind v. csak ketten gatyások. Gall. soklevelűek. Level. 2—3szor szárnyaltak; levélk. épek v. bevagdaltak.
48. *Orlaya* Hoffm. *Sziromőr*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. fehérek, az ernyő körében levők a többieknél sokkal nagyobbak, mélyen kétmetszésűek, sugárzók. Gyüm. előlhátul lencseformán lapított. Félmakk. elsőrendű sinora 5, fonalforma, sertés, a két szélső az ereszték lapján; másodrendű sinora 4, kiülőbbek, alig gatyások, 2—3szorosán tuskések; tuskéi gyakran szigonyosak; barázd. a másodrendű szigonyok alatt icsikúak. Erny. kevéssugaru. Gall. különféle; gallérk. soklevelűek. Levelei sokszorosán szabdaltak.
49. *Daucus* L. *Murok*. Félmakkocskájának másodrendű sinorai gatyások egy sor tuskékre van hasgatva. Erny. sokmagvú. Gall. szárnyalt levelekből. Egyébiránt mint a *Sziromőr*.
50. *Caucalis* L. *Borzon*. Csészekarim. 5 fogú. Szirmai fehérek, a szélsők sugárzók. Gyüm. oldalsó, kissé összenyomott. Félmakk. elsőrendű sinora fonalformák, sertések v.

- apró tüskések; másodrendü sinora 4, kiülőbbek, 1—3szorosán tüskések, mind egyik alatt 1—1 csík nylik. Magvai bégöngyölt szélűek. Vacoksert. félig összeforrtak. Erny. kevés sugaru. Gall. nincs v. szegény; gallérk. 3—8, levelkések. Levelk. sokszoroson szabdaltak.
51. *Turgenia* HOFFM. *Degencs*. Gyüm. oldalban összeszorított, csaknem ikres szabású. Félmakkocsk. legszélső két sinora apró pikkelyes, borzas; a többiek mind 2—3szorosán tüskések. Egyébiránt mint a *Borzon*.
52. *Torilis* HOFFM. *Tüskemag*. Gyüm. oldalról összeszorított. Félmakk. elsőrendü sinora 5, apró sertések; a másodrendűek számos és tömött tüskével fedettek. Egyébiránt mint a *Borzon*. Szirm. fehérek v. piroslok. Magva alig göngyölt.
53. *Scandia* L. *Turbolya*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek. Gyüm. oldalról összeszorított, igen hosszú csőrű. Félmakk. sinora 5, laposkák, egyenlők; a szélsők párkányzók; barázd. csíktalanok v. alig csíkosok. Magva mélyen csatornás. Vacoksert. csaknem egészen összeforrtak. Erny. kevés sugarú. Gall. nincs v. egylevelű; gallérk. 3—7levelű. Szára görgeteg, alig karcolt; level. szárnyaltak; levelk. sallangosok.
54. *Anthriscus* HOFFM. *Ormánka*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek, csonkák v. kicsípettek, betürt sallangjok gyakran parányi. Gyüm. oldalban összeszorított csőrös. Félmakk. csaknem görgeteg, sinortalan, de csőre 5sinorú. Magva mélyen csatornás. Vacoksert. félig v. feljebb összeforrtak. Gall. nincs Gallérk. soklevelű. Szára karcolt v. barázdás; level. sokszoroson osztottak.
55. *Physocaulos* TAUSCH *Pókony*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek, alig kicsípettek. Bibesz. nincs; bib. a kúpforma vánkoscák tetején ülök. Gyüm. oldalról összenyomott. Félmakk. sinora 5, igen laposak, ormótlanak, bibiresős sertével rakvák; barázd. 1csíkiák. Magva csatornás göngyölt. Vacoksert. felén felül összeforrtak. Gall. kevés levelű, szabdalt; gallérk. többlevelű. Szára bütykös; levelei 3szorosán 2szer szárnyaltak.
56. *Chaerophyllum* L. *Baraboly*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek v. piroslok. Gyüm. oldalban összeszorított, hosszúdad v. szálas. Félmakk. sinora 5, igen laposak, egyenlők; barázd. 2csíkiák. Magva mélyen csatornás. Vacoksert. félig összeforrtak. Gall. nincs v. egylevelű; gal-

- lérk. többlevélkések. Szára síma, karcolt v. barázdás; level. többszörösen osztottak.
57. *Biasolettia* Koch *Kormak*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek. Gyüm. oldalról összenyomott. Félmakk. sinora 5, éles ormósok, csaknem gatyások; a szélsők párkányzók; barázd. laposak, 1csikúak. Magva mélyen csatornás. Vacoksert. csaknem tövig összeforrvák. Gall. nincs; gallérk. levélk. tojásdadlándzsások. Level. kétszer szárnyaltak.
58. *Myrrhis* Scop. *Mirhaszag*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek. Gyüm. oldalról összenyomott. Félmakk. sinora 5, éles ormós, belől üreges; barázd. csíktalanok. Magva göngyölt, a makkocska héjától különvált. Gall. nincs; gallérk. soklevelű. Anizsillatú növény. Level. hármason osztottak.
59. *Echinophora* L. *Vackatók*. Csész. 5 nagyfogú. Szirm. fehérek. Gyüm. tojásdad, csaknem görgeteg, röviden csőrös. Félmakk. sinora 5, laposak, fodrosak, fodrosan karcoltak; barázd. 1csikúak; csikjait pókhálóforma hártya fedi. Magva göngyölt. Gall. és gallérk. levelesek. Minden ernyőcske közepén egy termés virág ül, melyet több poródás, kocsánkás virág kerít. Az ernyőcske közvacka megnő s éréskor a gyümölcsöt benövi, úgy hogy csak csőre látszik ki. Mereven növény. Levelei szárnyaltak.
60. *Conium* L. *Bürök*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek. Gyüm. tojásdad, oldalt összenyomott. Félmakk. sinora 5, kiülők, fodros csipkések; a szélsők párkányzók; barázd. karcoltak, csíktalanok. Magva mélyen csatornás. Vacoksert. félig összeforrt. Gall. 3—5levélkések; gallérk. féloldali. Magas, ágas növény; szára síma; levelei sokszorosán szárnyaltak.
61. *Pleurospermum* Hoffm. *Magzacskó*. Csészekarim. 5fogú. Szirm. fehérek visszástojásdadok, épek. Gyüm. tojásdad, oldalt összenyomott. Félmakk. kettős héja van; a külső tág, sinora 5, felfujt, ormós; a belső szorosán a magra nőtt s ezen is 5 kis sinor s barázdáiban 1—2 csík. Magv. keresztselethe hold alakú. Gall. betüremlettek, többlevélűek. Szára síma; level. kétszer szárnyaltak.
62. *Physospermum* Cuss. *Ikrancs*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. fehérek. Gyüm. oldalban összeszorított, csaknem ikres. Félmakk. vesésgömbölyded; sinora 5, fonalforma, igen vékony; a két szélső nem párkányzó; barázd. 1csikúak; csikjai szélesek. Magva göngyölt. Gall. soklevelűek.

63. *Smyrniium* L. *Gyapor*. Csészekarim. kopott. Szirm. lándzsások, körkörösök, épek, begöngyölt hegyűek, sárgák. Gyüm. oldalt összeszorított ikres. Félmakk. vesésgömbölydedek; hátukon élesórmós 3 sinor; barázd. sokcsúkúak. Magva göngyölt. Nagyocska növény.
64. *Bifora* Hoffm. *Likpár*. Csészekarim. kopott. Szirm. fehérek. Gyüm. ikres. Félmakk. gömbölyded hasas; sinora 5, alig látható, a szélsők nempárkányzók, félkör alakúak; csíkja nincs. Eresztékén két lyuk. Magva öblös félgolyó. Erny. kevés sugarú; gall. alig egy levélkéből. Szagos növény.
65. *Coriandrum* L. *Koriándrum*. Csészekarim. 5 fogú. Szirm. fehérek, az ernyőcskében szélsők sugárzók. Gyüm. gömbölyű. Félmakk. elsőrendű sinor 5, kigyózdók, a szélsők nem párkányzók; a másodrendűek 4-en kiülőbbek, ormósok; barázd. csiktalanok. Magva öblös, hártáival fedett. Erny. kevés sugarú. Gall. nincs; gallérk. féloldali, szegény. Szagos növény.

LXXVI. *Araliaceae* Juss. Aráliafélék.

1. *Hedera* L. *Borostyán*. Csész. felső, karim. piciny, fogas v. fogatlan. Szirm. 5—10; vánkös széléből kelnek, zöldek. Porod. 5—10, összeállók v. összeforrtak. Magh. alsó, 5—10rekeszű. Gyüm. bogyó. Virágz. egyszerű ernyő. Cserje; szára kapaszkodó, gyökeredző; levelei vállasok, bőrneműek.

LXXVII. *Corneae* DC. Somfélék.

1. *Cornus* L. *Som*. Csész. felső, 4 fogú. Szirma 4, a csésze nyakából kelnek. Porod. 4. Magh. alsó, 2rekeszű; bibesz. 1. Gyüm. csontár; csonthéja 2 rekeszű; rekeszei 1-magvúak. Virágz. ernyő v. bogernyő; vir. fehér v. sárga. Fa v. cserje; level. tollason eresek.

LXXVIII. *Loranthaceae*. Don. Fakinfélék.

1. *Viscum* L. *Fagyöngy*. Virág. tökélytelenek. Porod. vir. leple húsos-bőrnemű, 4 (3—5) hasábú. Portok. 4, a lepelhasábok közepére nőttek. Termésvir. csészekarim.

felső, ép; bokr. 4 szirmú; bibesz. nincs. Bogy. 1 magvú. Virág. sárgálló-zöldek. Élődi cserje; fák (legtöbbször alma- és körtefák) ágaiba tövedzik.

2. *Loranthus* L. *Fakén*. Virág. tükélyesek v. kétlakiak. Csész. felső, karim. fogas v. csorba. Szirm. 4—8, (leggyakrabban 5 v. 6), különváltak vagy többé-kevésbé összeforrtak. Porod. annyi mint szirma; szálc. a szirmok öléből kelnek. Magh. alsó, lrekeszű, bibesz. fonalszálú. Bogy. 1 magvú. Vir. sárgállózöld. Élődi cserje; nálunk tölgyek ágaiba tövedzik.

LXXIX. *Crassulaceae* DC. Pozsgafélék.

1. *Crassula* L. *Pozsga*. Csész. 5hasábú, alsó. Bokr. 5szirmú, a csészből kél. Porod. 5; szálc. árformák a csészből kelnek. Terméje 5. Magh. egyrekeszűek. Term. alatti pikkelye 5. Tokja 5 tüzöneműek, belső oldalukon feslenek, sokmagvúak. Virág. ülők. Level. kövérek.
2. *Rhodiola* L. *Rózsika*. Virág. kétlakiak. Csész. alsó, 4hasábú, színes. Bokr. 4szirmú, a csészből kél, sárga, vagy barnálló, a term. virág. nincs vagy sokkal kisebb. Porod. 8 v. nincs. Terméje 4, a porodás vir. alább, a durvány mellett mindeniknek 4 kis kicsípett pikkely. Magh. egyrekeszűek, szabadok. Tokja 4, tüzöneműek, csak egyfelől (belülről) feslenek, sokmagvúak. Virágz. szárhegyi. Árasnyai havasi növény. Leveli kövérek.
3. *Sedum* L. *Szaka*. Csész. 5hasábú, alsó. Bokr. 5szirmú, a csészből kél. Porod. 10; szálc. a csészből kelnek. Terméje 5. Magh. lrekeszűek. Term. alatti pikk. 5. Tokja 5, tüzöneműek, belső oldalukon feslenek, sokmagvúak. Virágrészei olykor 6—7-re (porod. 12—14-re) is változnak. Level. változatók, ritkán ellenesek, kövérek.
4. *Sempervivum* L. *Fülfű*. Csész. 6—20hasábú, alsó. Szirm. 6—20 a csészből kelnek, tövön összeforrvák. Porod. 2 annyi mint szirma. Term. és termalatti pikkely. annyi a mennyi a szirma. Tokjai tüzöneműek, sokmagvúak, belső oldalukon feslenek. Kővér növény, gyakran gömbölyded rózsás levélhajtásai vannak.

LXXX. *Saxifragaceae* DC. Kőtőrfélék.

1. *Saxifraga* L. *Kőtőr*. Csész. alsó v. félig felső, 5metszésű, v. hasábú. Bokr. 5szirmú; szirm. a csészből kelnek,

legtöbnyire egyenlők. Porod. 10. Magh. egészen v. félig szabad, 2rekeszű; bibesz. 2, maradó. Tokja 2szarvú, a szarvai közt támadó lyukon feslik, sokmagvú. Legtöbnyire kisdud havasi növénykéek. Tőleveleik töbnyire rózsáson csoportosak.

2. *Chrysosplenium* L. *Veselke*. Csész. félig felső, széles, 4metszésű, 2 szembei metszete kisebb. Bokr. nincs. Porod. 8; száles. a csészből kelnek; port. 1rekeszűek. Magh. 2rekeszű, félig felső, a szabad részét perecforma vánkos keríti. Bibesz. 2, maradó. Tok 2szarvú, tetőn 2kopácsú. Piciny növény. Level. veseformák, a felsők gallérsók.

LXXXI. *Ribesiaceae* ENDL. Ribiszkefélék.

1. *Ribes* L. *Ribiszke*. Csész. felső, tálca- v. harangforma v. csöves 4—5metszésű. Szirm. 4—5, a csészetörök széleéből kelnek, a csészfogakkal váltogatók. Porod. 4—5, a szirmok között kelnek. Magh. alsó, 1rekeszű; bibesz. 2—4ágú. Bogyóján a hervadt csésze megmarad. Mag. tanyája fal, 2; magva sok. Virágz. és vir. különfélék. Cserje.

LXXXII. *Ranunculaceae*. Juss. Szirontákefélék.

1. *Clematis* L. *Bércse*. Csész. alsó, 4—5levelű, színes. Levelk. bimbójában kopácsosok v. kettőbe fogottak. Bokr. nincs. Porod. sok, termalattiak; port. kifelé fordultak. Term. sok. Magh. 1rekeszűek. Makkoesk. csákósok, ritkán símacsőrűek, Szára vagy cserjés és kapaszkodó v. fűnemű és összeálló. Vir. fehér v. kék v. violaszín.
2. *Atragene* L. *Berling*. Minden jelleme a *Bércse*-é, csak hogy Bokr. sokszirmú, szirmai aprók. Makkoesk. csákósok. Havasi cserje. Szára futó v. kapaszkodó. Vir. nagy, kék.
3. *Thalictrum* L. *Virnánc*. Csész. alsó, 4—5 levelű, alig színes. Levelk. bimbójában fedelékesek. Bokr. nincs. Porod. sok, termalattiak; port. kifelé fordulvák. Term. határozatlan számú. Magh. egyrekeszűek. Makkoesk. 4—15 ülők, v. pockosok, két vánkoskából kelnek. Vir. gyakran kétlakiak, v. vegyesek. Level. sokszorosan osztottak. Nagyoeska növények.
4. *Anemone* L. *Kököröcsin*. Csész. alsó, színes, 5- v. többlevelű. Levelk. bimbójában fedelékesek. Bokr. nincs. Po-

rod. sok, termalattiak; port. kifelé fordultak. Term. sok kúpforma vacokból kelnek. Magh. Irekeszűek. Makkocsk. csákósok, v. csőrösök, v. suták. Szárlevele 3 egy örvben, gallért képeznek, mely a virágtól távol áll. Virágz. szárhegyi, ernyős, v. virágos; vir. fehérek, sárgák, v. piroslok, v. violaszínűek.

5. *Hepatica* BIL. DC. *Májfű*. Jellemei a mik a *Kökörcsinéi*; csakhogy csészelev. mindig több 5nél, gallérzó 3. Szárlevele kicsi, egyszerű s a galléröv igen közel áll a virághoz. Vir. kék. Tőlev. 3karélyúak, karélyai épek v. bevagdalt fogasok.
6. *Adonis* L. *Hérics*. Csész. 5levelű alsó. Bokr. sokszirmű, termalatti; szirmai laposak, v. öblösök; nyakukon nincs semmi pilis v. mézsgödör. Porod. sok, termalattiak; port. kifelé fordultak. Term. sok, tojásdad v. hengerded vacokra fűzvek. Magh. Irekeszűek. Makkocsk. 1magvúak. Vir. az ághegyeken magánosok, sárgák, v. vörösek. Level. szárnyaltak, fonalszájú hasábokra osztottak.
7. *Myosurus* L. *Mizura*. Csész. 5levelű. Levélk tövön sarkantyúsok. Szirma 5, nyakuk fonalforma, tetején tölcéses, lemezök keskeny. Porod. 5, termalattiak. Term. sok, hosszú orsóalakú vacokra fűzve. Makkocsk. 1magvúak. Virágz. tőkocsánokon magános. Tőlev. szálások. Kisdéd növény
8. *Ceratocephalus* MOENCH *Fuláncs*. Csész. 5levelű. alsó. Szirma 5, tövükön mézsgödör. Porod. 5—15 termalattiak; port. kifelé fordult. Term. sok, kupalakú vacokon. Makkocsk. 3rekeszűek, 1magvúak, (2 rekesz mindig léha). Tőkocs. 1virágúak. Piciny növény.
9. *Ranunculus* L. *Szironták*. Csész. 5levelű, alsó. Szirma 5, (igen ritkán több); tövükön mézsgödör, mely v. csupasz, v. kis pikkelyke fedí. Porod. sok, termalattiak; port. kifelé fordultak. Term. sok, gömbölyded, kupos v. hengerded vacokra fűzve. Makkocsk. Irekeszűek, egymagvúak. Viselete igen különböző. Rendszerint tőleveleik vannak; szárleveleik csak az ágak és kocsánok tövénel. Virág. sárgák v. fehérek.
10. *Caltha* L. *Golyahir*. Csész. alsó, 5levelű, nagy, színes, széksárga. Szirma nincs. Porod. sok, termalattiak; port. kifelé fordultak Term. 5—10 egy körben, 1rekeszűek. Gyüm. 5—10. Tok. belől feslenek, sokmagvúak. Mocsári növény. Szára megdült, emelkedő. Level. nyelesek, kerekdedek.

11. *Trollius* L. *Torolya*. Csész. nagy, 5—15levelű, színes (sárga) alsó. Szirm. a csészénél kisebbek; nyakok fonalforma, lemezök szálás, tövön mézgödör. Porod. sok, termalattiak; port. kifelé fordultak. Term. sok, kupforma vacokon. Gyüm. sok kis tok, belől feshők, sokmagvúak. Virágz. magános. Level. ujjas szabásuak.
12. *Eranthis* SALISB. *Sziraj*. Csész. alsó, 5—8levelű színes, (sárga), hullékony, galléros. Gall. kétlevelű, sokhasábú. Szirm. kicsinyek, nyakuk vékony, lemezök kétajkú, a belső ajak parányi. Porod. sok, termalattiak; port. kívül fordulvák. Term. sok. Tok. tüzöneműek, pocokosok. Vir. tőkocsánon magános. Tőkocs. a levelek előtt hajt ki.
13. *Helleborus* L. *Húnyor*. Csész. nagy, alsó, 5levelű, alig színes, maradó. Szirm. kicsinyek, csövesek, kétajkúak. Porod. sok, termalattiak; port. kívül fordítvák. Term. 3—10 tövön alig összeragadtak. Tok. tüzöneműek. Vir. zöldék, többé kevésbé violaszínnel árnyalva, ritkábban fehérek, rózsaszín árnyalattal. Levelei bőrneműek, ujjas vagy ölbefogott szabásuak.
14. *Isopyrum* L. *Galamó*. Csész. alsó, 5levelű, fehér. Szirm. aprók, nyakok kurta; lemezök tövön csuklyások. Porod. sok, termalatti; port. kívül fordítvák. Term. 2—3 alig pocokosok. Tok. tüzöneműek; egy két aszottas. Gyöngéd növény. Levélk. csipkésen szabdaltak.
15. *Nigella* L. *Kandilla*. Csész. alsó, 5levelű, színes (kék). Szirm. kicsinyek, nyakuk keskeny, lemezök 2metszésű, tövén mézgödör, pikkelykével fedve. Porod. sok, termalatti; port. kívül fordítvák. Term. 5, belől egymáshoz ragadvák. Tok. tüzöneműek, sokmagvúak, szarvasok. Level. cérnaszálu hasábokra többszörösen osztottak.
16. *Aquilegia* L. *Cámoly*. Csész. alsó 5levelű színes. Szirm. 5, tompák, v. csonkák, öblösök, tövön sarkantusok. Porod. sok, termalattiak; port. kívül fordítvák. Term. 5, különváltak. Tok. tüzöneműek, szarvasok. Level. háromszor hármások; levelk. csipkésen szabdaltak.
17. *Delphinium* L. *Sarkvirág*. Csész. alsó 5levelű színes (kék), felső levelk. sarkantus. Szirm. a csészénél kisebb, v. 4 melynek 2-je sarkantus, v. 1 sarkantus (sark. a csészébe rejlenek). Porod. sok, termalattiak; port. kívül fordítvák. Term. többnyire 3, (1—5). Tok. tüzöneműek, szarvasok. Virágz. fürtös. Level. v. többszörösen szárnyaltak, v. kerekdedek, ujjason v. ölbefogottan hasgattak.

18. *Aconitum* L. *Sisakvirág*. Csész. alsó, 5levelű, színes (kék v. sárgálló), felső levelkéje boltos, sisakforma. Szirma 5, a csészébe rejlők; a 3 alsó piciny, vékonyzálas, gyakran hiányzik, a 2 felső a sisakban rejlik; nyaka hosszú, fonalszájú; lemeze a nyaktetejére bidgyesztett, csuklyás. Porod. sok, termalatti; port. kívül fordítvák. Term. 3—5-szabások. Tok. tüzöneműek. Virágz. fürtös. Level. ujjasan v. tenyeresen hasgattak v. osztottak.
19. *Actaea* L. *Takta*. Csész. alsó, 4levelű, hullékony, fehér. Szirm. 4 vékonyzálas, hullékony. Porod. sok, termalattiak; port. belőlfordítvák. Term. 1, egyrekeszű. Gyüm. bogyó, magtanyája oldalt. Virágz. fürtös. Nagyocska sudar növény. Level. 2—3szor hármason szárnyaltak.
20. *Cimicifuga* L. *Poloskin*. Csész. alsó, 4levelű, hullékony, fehér. Szirm. 4, tövön csuklyás, méztermő. Porod. sok, termalatti; port. belől fordítvák. Term. 3 v. több, szabadok. Tok. tüzöneműek. Virágz. fürtös. Nagyocska sudar növény. Level. hármas, kétszeresen szabdalnak.
21. *Paeonia* L. *Bazsál*. Csész. alsó, 5levelű, zöld, maradó. Szirm. 5 v. több, kerekdedek, nyaktalanok, hullékonyak. Porod. sok, termalattiak; port. befelé fordítvák. Term. 2—3; bib. ülök, szalagformák, kigörbülők. Tok. tüzöneműek. Virágz. szár- v. ághegyi, magános. Vir. piros, v. fehér. Level. kétszer hármason szárnyaltak.

LXXXIII. *Berberideae* VENT. Borbolyafélék.

1. *Berberis* L. *Borboja*. Csész. 6levelű, murvagalléros, alsó. Bokr. 6szirmú, termalatti. Szirm. a csészeselevelkék előtt kelnek, tövön 2—2ikrások. Porod. 6, termalattiak; port. kívül fordítvák, hullékony kopáccsal feslenek. Magh. felső, 1rekeszű; bib. csaknem ülő kalapzó. Gyüm. kétmagvú bogyó. Virágz. honalji, nálunk fürtös. Vir. sárga. Cserje, v. fácska.
2. *Epimedium* L. *Potalj*. Csész. 4levelű, alsó, hullékony. Bokr. termalatti, 4szirmú. Szirm. a csészeselevelek előtt kelnek, mindenik tövére egy-egy papucsforma mellékszirmom v. pillis fekszik. Porod. 4. Szálas. a szirmok előtt kelnek; port. belől fordítvák, kopáccsal feslenek. Term. 1. Magh. 1rekeszű. Tok. csőteforma, 2kopácsú, sokmagvú. Virágz. bugás; szirm. vérvörösek. Level. kétszer hármason; levelk. tojásdadok, szivesek.

LXXXIV. *Papaveraceae* JUSS. Mákfélék.

1. *Papaver* L. *Mák*. Csész. kétlevelű, alsó, koránhulló. Szirma 4, termalattiak, visszástojásdadok, hullékonyak. Porod. sok, termalatti. Magh. egyrekeszű. Bibesz. nincs. bib. 4—20, sugáron ülnek a maghontetön. Tok gömbölyded v. hosszudad, félig 4—20rekeszű, tetön ugyanannyi parányi kopácscsal feslik. Virágz. magános. Vir. piros v. sárga. Az egész növény tejelő.
2. *Glaucium* TOURN. *Szarutok*. Csész. kétlevelű, alsó, koránhulló. Szirm. 4, termalatti, visszástojásdad, hullékony. Porod. sok, termalattiak. Magh. hengerded, hosszú, 1rekeszű. Bib. ülő, süveglő, 2tagú. Tok igen hosszú, becőforma, kétfelől kopácscsal nyilik; kopácsai az egész tokon végig érnek, lehullanak, fesleni felülről kezdenek, magtanyái maradók, taplósok. Tejelő növény. Teje narancsszín. Level. többszörösen szárnyason hasgatottak. Vir. sárgák.
3. *Chelidonium* L. *Gódirc*. Csész. 2levelű, alsó, koránhulló. Szirm. 4, termalattiak, sárgák. Porod. sok, termalattiak. Magh. alig hengerded, hosszú, 1rekeszű. Bib. ülő, kétkarélyú. Tok becőnemű, kétfelől két kopácsa hullékony, fesleni alólról kezdenek. Magtanyái maradnak. Tejelő növény, teje narancsszín. Levelei szárnyaltak.
4. *Hypecoum* L. *Tokacik*. Csész. 2levelű, alsó koránhulló. Szirma 4, egyenetlenek, különbözően szabdaltak, termalattiak. Porod. 4, termalattiak. Szálc. a szirmok előtt kelnek. Magh. görgeteg, hosszudad. Bib. 2. Tok becőforma, keresztben feslők és egymagvúak, izekre hull szét. Nem tejel. Vir. sárga. Level. szárnyason hasgattak.
5. *Corydalis* DC. *Likastr*. Csész. 2levelű, koránhulló, v. nincs. Bokr. szabálytalan. Szirma 4, a felső tövön sarkantus. Porod. 2falkások, termalattiak. Szálc. a falkái tetőn 3foguak, a középsőn 2rekeszű, a 2 szélsőn 1—1rekeszű portok. Magh. 1rekeszű, felső. Bec. 2 kopácscsal nyilik, ráhája maradó. Virágz. fürtös. Virág. piros-lilavörösek, fehérek v. sárgák. Level. többszörös hármason szárnyaltak.
6. *Fumaria* L. *Füstike*. Csész. 2levelű, koránhulló. Bokr. szabálytalan ajkas szabású. Szirma 4, az alsó ormós, a felső tövön összeforrtak. Tövök sarkantus, pupos. Porod. termalattiak, 2falkások. Szálc. a falkái 3ágúak, a közbelsőn 2rekeszű, a 2 szélsőn egy-egyrekeszű por-

tok. Magh. felső, 1rekeszű. Gyüm. makkocska v. száraz csontár. Virágz. fürtös. Vir. kicsinyek. Level. többszö-
rösen osztottak.

LXXXV. *Cruciferae* JUSS. Keresztesek.

1. *Matthiola* R.Br. *Szinola*. Csészelev. felálló, kettő zacskós. Bec. szálas, görgeteg, v. laposacska. Bib. 2lemezű, lemezei a becő tetején összedültek, hátban puposak v. szarvasok, éréskor kissé szétnyílnak. Csirája gyököcskéje a csiralemezek szélére fekszik görbülve. Vir. fehér v. lilavörös. Level. egyszerűek.
2. *Cheiranthus* DC. *Jajlinka*. Csészelev. összeálló, kettő zacskós. Bec. szálas, kopácssi ormósak. Bib. 2karélyú, karélyai hátragörbülők. Mag v. mindenik rekeszben egysoros. Gyököcsk. a csiralemezek szélére fekszik görbülve. Vir. széksárga. Level egyszerűek.
3. *Nasturtium* R.Br. *Rizsuka*. Csészelev. kissé szétnyíló. Becője v. szálas v. körkörös; kopácssai domborúak v. laposak. Mag v. mindkét rekeszben egyenlőtlenül kétsorúak. Gyököcsk. a csiralemezek széléhez görbült. Nagyobbára vízi növény. Level. különfélék, többnyire szárnyason hasogatottak. Vir. sárgák v. ritkábban fehérek.
4. *Barbarea* R.Br. *Tormáncs*. Csészelev. felálló. Bec. szálas, görgeteg v. alig 4szegű; kopácssai domborúak, kissé kiülő középínuak. Bib. tompa, ép v. kicsipett. Gyököcsk. a csiralemezek széléhez görbült. Szára ágas, alsó levelei félbe szárnyasok, level. nyelei fülesen szárölelők. Vir. sárga.
5. *Turritis* L. *Toronszál*. Csészelev. kissé szétnyíló. Bec. szálas; kopácssai domborkák, vastag kiülő középínnal. Bib. tompa, ép v. alig kicsipett. Mag v. mindenik rekeszben kétsorosok. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Szára sudav, fürtje hosszú. Level. épek. Vir. alig sárgálló fehér.
6. *Arabis* L. *Ikrapikk*. Csészelev. felálló, kettejük néha tövön pupos. Bec. szálas; kopácssai laposak, v. alig domborúak, inasok v. inatlanok s ilyenkor hosszában ereskek. Bib. tompa, ép, v. alig kicsipett. Mag v. mindenik rekeszben 1 sorral. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. fehérek v. piroslok v. lilaszínűek.
7. *Cardamine* L. *Foszár*. Csészelev. felálló v. alig szétnyíltak. Bec. szálas; kopácssai laposak, inatlanok, többnyi-

- re pattanósan és kunkorodva foszlanak alólról fel. Bib. kalapzó, tompa. Magv. mindkét rekeszben egy sorral Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Virág fehérék ritkán lilaszínűek.
8. *Pteroneurum* L. *Törbecő*. Csészelev. szétnyíló. Bec. lándzsás, szálás, 2élű; kopácsai laposok, pattanósan és kunkorodva foszlanak alólról fel. Magv. minden rekeszben egy sorral. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. fehér. Level. szárnyaltak.
9. *Dentaria* L. *Fogasír*. Csészelev. összetartók. Becz. lándzsás, szálás; kopácsai laposak, gyakran pattanósan foszlanak. Bib. gombos. Magv. 1—1sornak. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbülő; csiralemezei többnyire begöngyölt szélűek. Vir. tiszta v. szennyes fehér v. lilapirosló. Level. ujjasok v. szárnyaltak.
10. *Hesperis* L. *Estike*. Csészelev. összeborulók; kettőjük tövön púpos. Bec. szálás. Bib. 2lemezü, lemezei a becő tetején összedőltek; hátok nem púpos. Magv. 1sornak. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Vir. gyenge violaszin v. fehér v. eresen tarkás. Szára ágas. Level. fogások v. félbeszárnyasok.
11. *Malcolmia* R. BR. *Málka*. Csészelev. összetartók. Bec. szálás, görgeteg. Bib. hegyes kúpforma, összefont, két lemezből alakult. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Szára ágas. Vir. lilapiros.
12. *Sisymbrium* L. *Zsombor*. Csészelev. pongyolán állnak. Bec. szálás, kopácsai domborúak, 3 in vonul végig rajtuk. Bib. tompa, ép, v. kicsipett. Magv. egysornak. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Viselete, nagysága, levelei különbözők. Vir. sárga v. szennyesfehér.
13. *Erysimum* L. *Szegecs*. Csészelev. felálló. Becz. szálás, kopácsai ormósok s azért a becő 4szegszabású. Bib. tompa, ép v. kicsipett. Magv. egysornak. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Vir. sárgák, ritkán fehéreslők.
14. *Syrenia* ANDRZ. *Álszegecs*. Csészelev. összetartók, kettőjük tövön púpos. Bec. szálás rövidke, kopácsai ormósok s azért a becő 4szegszabású. Magv. mindkét rekeszben kétsornak. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Vir. sárga.
15. *Brassica* L. *Káposzta*. Csészelev. összetartók v. szétnyíltak. Bec. szálás v. hosszudág, kopácsai domborúak, egyinuak, eretlenek v. tolladzó eresek. Magvai gömbölyűek,

- egysorúak. Gyököcsk. visszagörbülve a kettőbe hajtott csiralemezek válujában fekszik. Vir. sárga. Tőlev. félbeszárnyasok v. szárnyasan hasadtak. Szárlev. épek, tövön ülők v. szárölelők.
16. *Sinapis* L. *Mustár*. Csészelev. szétnyiltak. Bec. szálas v. hosszúdad; kopácsai domborúak, 3 v. 5 inuak. Mag v. gömbölyűek, egysorúak. Gyököcsk. visszagörbült a kettőbehajtott csiralemezek válujában fekszik. Vir. sárga. Level. félbe- v. egészen szárnyasok v. szárnyason hasadtak.
17. *Brucastrum* SCHIMP. et SPENN. *Nyulga*. Csészelev. szétnyiltak. Bec. szálas; kopácsai domborúak, línúak. Mag v. tojásdadok v. hosszúdadok, lapítottak, egysorúak. Gyököcsk. visszagörbülve a kettőbe hajtott csiralemezek válujában fekszik. Vir. sárgák.
18. *Diplotaxis* DC. *Sorapár*. Csészelev. pongyolán állók. Bec. szálas v. lándzsás-szálas, kopácsai domborúak, egyinuak. Mag v. mindenik rekeszben kétsorúak, tojáskerékdedek v. hosszúdadok, lapítottak. Gyököcsk. visszagörbülve a kettőbe fogott csiralemezek válujában fekszik. Vir. sárga. Szára ágas.
19. *Eruca* DC. *Gelez*. Csészelev. levelei felállóak. Bec. szálas v. hosszúdad; kopácsai domborúak, egyinuak; ina kissé kiülő. Mag v. gömbölyűek, mindenik rekeszben 2 sorúak. Gyököcsk. visszagörbülve a kettőbe fogott csiralemezek válujában fekszik. Vir. ereszen tarkázott. Szára ágas.
20. *Vesicaria* LAM. *Dudagümb*. Csészelev. összetartók. Táskája gömbölyded; kopácsai félgömbösök. Szálc. kivált a belsők, belőlről tompa fogacskával vastagítottak. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. sárga.
21. *Alyssum* L. *Ternye*. Csészelev. felállóak. Tásk. kerekded v. tojáskerék, előlhátul lapítottacska v. lapos; rekesz. 1—4 magvuak. Szálc. fogasok, szárnyforma függeléssel v. tövön belől tompa foggal vastagítottak v. pedig a két rövidebbnek kétfelől árforma fogai vannak. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbültek. Vir. inkább v. kevésbé sárga, némelyiké későbbre megfehéredik. Nagyobbára kised növények, hamvasok v. szőrösök; szőre csillagos.
22. *Lobularia* DESV. *Loboja*. Jellemei a *Ternyei*, csak hogy szálcái egészen kopaszok, fogatlanok. Vir. fehér.
23. *Farsetia* RBR. *Hamuka*. Jellemei a *Ternyei*, csak hogy rekeszei sokmagvuak. Vir. fehér.

24. *Lunaria* L. *Lapic*. Csészelev. felálló. Tás. tojások v. hosszudad, elől-hátul lapított, fonalszálú pockon áll. Magv. gyérek, karimás gatyások; magsinorjuk a válfalhoz forrt. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Virága lilaszín. Nagyocska növény. Levelei nyelesek, vállások.
25. *Clypeola* L. *Paizska*. Csészelev. alig nyíltak. Tás. kerekded, elől-hátul lapított, karimás, gatyás, Irekeszű, 1magvu, nem fészlő. Szálc. szárnyas fogások. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. aprók, előbb sárgák, aztán megfehérednek. Kisdud növény. Level. szálasok v. hosszudadok.
26. *Peltaria* L. *Vértacs*. Csészelev. szétnyíltak. Tás. kerekded, elől-hátul lapított, Irekeszű, 2—3magvu, nem fészlő. Szálc. csupaszok. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. fehér. Szára ágasbogas. Szárlevel. alig nyíltak.
27. *Petrocallis* RBR. *Kődász*. Csészelev. alig nyíltak. Tás. körkörös, elől-hátul lapított; kopács. alig domborodtak, rekeszei 2magvuak. Magsinor. a rekesztetőből kelnek, de egészen a válfalhoz forrvák. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. rózsá- v. lilaszín. Piciny havasi növény. Tőlev. rózsásak.
28. *Draba* L. *Daravirág*. Csészelev. felálló. Tás. körkörös v. hosszudad; elől-hátul lapított v. egészen lapos; rek. többmagvuak, szabadok. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. sárga v. fehér. Legtöbbnyire havasi piciny növények. Tőlev. igen gyakran rózsásak.
29. *Cochlearia* L. *Torma*. Csészelev. pongyolán állók. Tás. gömbölyded v. körkőrszabású, többnyire hol oldalt, hol elől-hátul kissé összenyomott; kopácsai nagyon domborúak, egyinuak v. inatlanok. Gyököcsk. a csiralemezek (olykor csak egyiknek) szélére görbült. Vir. fehér, különféle viseletű növények.
31. *Camelina* CRANTZ *Gomborka*. Csészelev. felálló v. kissé szétnyíltak. Tás. k. degesz, körteforma; kopácsai nagyon domborúak; egyikök fészlőkor a hibeszárat és bibét elviszi s a ráma sután marad. Gyököcsk. a csiralemezek hátára görbült. Vir. kisdud, sárga Level. nyíltak.
32. *Subularia* L. *Árlevél*. Csészelev. alig szétnyíltak. Tás. tojások, hosszudad, degesz, oldalról alig összenyomott; kopács. domborúak, inatlan ormósok; rek. sokmagvuak. Gyököcsk. a szálas csiralemezek tövével együtt ezeknek

hátára görbült, az egész csira hosszában kettőbe fogott. Vir. fehér. Igen piciny növény. Level. vékony árformák. Tőkocs. a víz alatt is virágozik, de virága nem nyílik ki.

33. *Thlaspi* L. *Tarsóka*. Csészelev. alig szétnyíltak. Tásk. oldalról lapított, tojáskerék v. visszástojásdad, tetején inkább v. kevésbé kicsipett; kopács. csónakosok, hátban gatyások. Szirm. egyenlők v. alig egyenlőtlenek. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. fehér v. ritkán halvány lilaszín. Tőlev. nyelesek; szárlevel. ülők, legtöbbször szárölelők, gyakran nyilasok.
34. *Teesdalia* R.Br. *Kopszár*. Csészelev. kissé szétnyíltak, korán hullók. Tásk. tojáskerék v. alig kerekded, oldalról lapított; kopács. csónakosok, hátban ormósgatyások; rek. két-kétmagvuak. Hosszabb szálcsái tövén levélalakú szárnyacsok. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. fehér. Tőkocsános piciny növény; tőlev. rózsások.
35. *Iberis* L. *Szirmanyult*. Csészelev. kissé szétnyíltak. Szirm. nagyon egyenlőtlenek, a szélső virágokéi sugárzók. Tásk. tojáskerék v. visszástojásdad, oldalról lapított; kopácsai csónakosok hátban ormósgatyások. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. fehér v. lilaszín pirosuló. Level. szálások v. visszástojásdadok, épek, fogasok v. szárnyason hasadtak.
36. *Biscutella* L. *Paizspár*. Csészelev. kissé szétnyíltak v. ha felállanak, kettejük tövön púpos. Tásk. oldalról lapított, tövén és tetején kicsipett v. csak tetőn kicsipett és tetőn bibeszárrá hegyesedő; kopács. kerekdedek, fészléskor a magvakat elviszik. Rekeszei 1magvuak. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. sárga.
38. *Lepidium* L. *Zsázsa*. Csészelev. kissé szétnyíltak. Tásk. kerekded, hosszúdad, tojásdad v. szivestojásdad, oldalról lapított v. összenyomott; kopács. csónakosok, hátban ormósok v. gatyások; rek. 1magvuak. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. fehér. Szirm. ritkán hiányzanak és ekkor porod. csak 2. Level. különfélék.
38. *Hutchinsia* R.Br. *Szirtör*. Csészelev. kissé szétnyíltak. Tásk. hosszúdad v. alig kerekded, ép v. kicsipettecske, oldalról lapított; kopácsai csónakosok, hátban gatyátlanok; rek. 2magvuak. Gyököcsk. a csiralemez hátára, (néha ferdén a szél felé) görbült. Vir. fehér. Igen piciny havasi növény. Lev. szárnyaltak.

39. *Capsella* VENT. *Csapka*. Csészelev. kissé szétnyíltak. Tásk. visszás háromszögforma v. hosszudad, ép v. alig kicsipett; kopács. csónakosok, hátban gatyátlanok; rek. sokmagvuak. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Vir. fehér. Tőlev. nyélre keskenyedők; szárlev. gyakran nyilasok v. szárölelők.
40. *Aethionema* R.Br. *Szuronka*. Csészelev. alig állók, egyetlenül keltek. Tásk. oldalról lapított, tojáskepek v. alig kerekded; kopács. csónakosok, hátban széles gatyások; gatyája hártyaforma; rek. 2- v. többmagvuak. Két nagyobb szálcái páronként összeforrtak v. belől 1—1foguak. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Vir. parányi, testszín. v. lilapirosló. Level. tengerzöldre hajlók, épek, hosszudadok.
41. *Senebiera* PERS. *Táskarag*. Csészelev. szétnyíltak. Tásk. oldalról összeszorított ikresszabású; kopács. ráncosok v. tarajosok, nem fészlők v. alig fészlők; rek. 1magvuak. Egész csirája középben kettőbe fogott. Vir. fehér, igen apró. Alacsony boglyos növény.
42. *Euclidium* R.Br. *Táskazár*. Csészelev. felállók. Tásk. gömbölyded, kupforma csőrös, rámaja széles, kemény; kopács. nem fészlők; rek. 1magvuak. Gyököcsk. a csiralemezek szélére görbült. Vir. apró, fehér. Ágas, csepült növényke.
43. *Isatis* L. *Csülleng*. Csészelev. szétnyíló. Tásk. alólól lapított, egészen lapos, nem fészlő, 1rekeszű, 1magvú. Gyököcsk. a csiralemez hátára fekszik, sekély váluban. Vir. kicsiny sárga. Nagyocska növény. Level. többnyire épek, tengerzöldesek.
44. *Myagrum* L. *Bunkoc*. Csészelev. felállók. Tásk. visszászives, ikres szabású, nem fészlő, 3rekeszű; alsó rek. 1magvú, a 2 felső egymás mellett léha. Gyököcsk. avólygyelt csiralemez ölébe görbült. Vir. fehér v. alig sárgaló. Felsőbb level. fülesen szárölelők.
45. *Neslia* DESV. *Sömörge*. Csészelev. alig nyíltak. Tásk. gömbölyű, libeszárral csőrös, csaknem csontkemény, nem fészlő, 4magvú. Gyököcsk. a csiralemez hátára görbült. Vir. apró, sárga. Szárlev. nyilasok.
46. *Calepina* DESV. *Matyó*. Csészelev. kissé szétnyíltak. Tásk. tojásdad, degesz, kihegyzett, nem fészlő, 1rekeszű, 1magvú. Gyököcsk. a göngyölt csiralemezekre görbült. Vir. fehér. Tölcs. rózsások, nyelesek. Szálc. nyilasok.

47. *Bunias* L. *Szümcső*. Csészelev. felálló. Táska. tojásdadok, degesz, görgeteg v. 4szegszabású; rek. 2, egyik a másik felett; v. 4, egyik pár a másik felett; mindenik 1—1 magvú. Csiralemez. szálások, csigásan tekeredettek. Vir. sárga. Szára erős, ágas.
48. *Cakile* L. *Izpar*. Csészelev. alig állók, a két szélső tövön pupos. Táska. lapított, kétélű, kétizű; az alsó visszástojásdad, a felső tojásdad v. kerekforma; izei nem válnak el és nem feshők, 1—1magvúak. Gyököcsk. a csiralemezek szélere görbült. Vir. fehér v. alig violaszín. Pozsgás növény. Level. fogasok.
49. *Rapistrum* BOERH. *Rekenyő*. Csész. pongyolán álló. Táska. kétizű, cikkei 1—1magvúak, nem feshők; az alsó kocsánkaalakú vékonyabk, a felső gömbölyded, ráncos, tetején bibeszárba vékonyult. Magv. rövid sinorkákon fityegnek. Gyököcsk. az összerétegt csiralemezekre görbült. Vir. sárga. Ágas növény.
50. *Crambe* L. *Tátorján*. Csész. szétnyilt. Táska. kétizű, cikkei nem feshők, de egészben egymástól s a kocsánkától leválnak; alsó cikke kocsánkaforma, léha; a felső gömbölyű, 1magvú; magva a cikk fenekéről hosszú sinorka végéről fityeg. Gyököcsk. az összerétegt csiralemezekre görbült. Vir. fehér. Ágas, buglyos, izmos növény.
51. *Raphanus* L. *Retek*. Csészelev. felálló, kettejük tövön alig pupos. Táska. szálás v. hosszudak v. kupalakú, sima és egytagú, sokmagvú v. olvasóforma és éréskor 1magvú cikkekre hull szét. Gyököcsk. az összerétegt csiralemezekre görbült. Vir. fehér, lilaszín v. sárgaló, mindig ereszen tarkázott. Alsó levelei félbeszárnyasok.

LXXXVI. *Resedaceae* DC. Rezedafélék.

1. *Reseda* L. *Rezeda*. Csész. alsó 4—7hasábú; hasábai gyakran egyenlőtlenek. Szirm. a csésze hasábaival váltogatók, termalattiak, zöldessárgák v. szennyes fehérek. Porod. 10—24, lemezzé szélesült, termalatti vánkoscából kelnek. Magh. felső, 1rekeszű, teteje nincs bezáródva, 2—3karélyú, karélyai rövid, kupforma bibeszárakra hegyezettek. Tok. felül nyilt sokmagvú, magtanyái a bibeszárakkal váltogatók. Virágz. fürtös.

LXXXVII. *Nymphaeaceae* SALISB. Nimfafélék.

1. *Nymphaea* L. *Nimfa*. Csész. 4levelű alsó. Bokr. sokszirmú; szirm. a maghon oldalára nőtt ereszekből kelnek, a belsők fokozatosan porodákká változnak. Porod. sok; szálc. szíromformák, a maghon oldalára nőtt vacokból kelnek. Magh. a vacokba merült. Bibesz. nincs; bib. sok, sugárosok. Virágz. nagy fehér v. rózsaszín. Vizi növény, levelei nagyok, vizen lebegők.
2. *Nuphar* SMITH *Nufár*. Csész. 5levelű, alsó. Bokr. sokszirmú; szirm. a vacokból kelnek, a belsők porodákká változnak; hátsó lapjokon mézgödrösök. Porod. sok. Magh. szabad. Bibesz. nincs; bib. paizsos csillagalakú csipkés. Vir. nagy sárga. Vizi növény; levelei lebegők.

LXXXVIII. *Cistineae* DC. Szuharfélék.

1. *Cistus* L. *Szuhar*. Csész. alsó, 5levelű, a 2 külső kisebb v. hiányzik. Bokr. termalatti, 5szirmú, hullékony bimbójában tekeredett. Porod. határozatlan számú; szálc. a vacokból kelnek. Magh. szabad, 5—10 rekeszű, magtanyái középlők. Bibesz. 1 v. nincs. Tok. 5—10 kopácsú; rekeszei fészlők. Vir. fehér v. lilavörös. Cserjécske. Level. ellenesek.
2. *Helianthemum* Tourn. *Tetemtoldó*. Jellemei a *Szuharéi*, csak-hogy magh. és tok egyrekeszűek, emez 3kopácsú; és magtanyái a kopácsok közepén egy vonalban. Cserjécske, igen ritkán fűnemű. Level. váltogatók v. ellenesek. Vir. sárga.

LXXXIX. *Droseraceae* DC. Harmatfűfélék.

1. *Drosera* L. *Harmatfű*. Csész. 5metszésű, alsó, bimbójában fedelékes. Bokr. 5szirmú, termalatti. Porod. 5, termalattiak. Magh. felső, 1rekeszű; bibesz. 3—5, két hasábuak. Tok tetőn 3—5kopácsú; magtanyái faliak. Virágz. tőkocsános. Vir. fehér, kisedő növény; fiatal levelei tövig csigáson göngyölödtek.
2. *Parnassia* L. *Boglárpót*. Csész. 5levelű, alsó v. tövön a maghonhoz ragadt, bimbójában fedelékes. Bokr. 5szirmú; szirm. a csésze aljából kelnek. Pártája 5tagú; tagj. visszásszivések, ikragombos hosszú serteszálakkal prémezettek.

Porod. 5. Magh. Irekeszű; bib. 4 ülök. Tokja tetőn 4kopácsú; magtanyái faliak Virágz. magános. Vir. nagyoska fehér v. sárgáló. Level. szivesek.

XC. *Violariaeae* DC. Ibolyafélék.

1. *Viola* L. *Ibolya*. Csész. 5levelű, alsó; level. tövön függelékesek. Bokr. szabálytalan, 5szirmú, termalatti; alsó szirma sarkantus, a szélsőknél nagyobb. Porod. 5, szélesek, összetartók, a 2 alsó tövön sarkantus függelékesek; szálc. igen rövidek; port. befordultak. Magh. a porodák közt rejlő, Irekeszű; bibesz. botuló v. árforma; bib. gyakran félrekapott. Tok 3kopácsú; magtany. a kopácsok középvonalán. Vir. kékellő v. sárga v. tarka. Level. pálhások. Kisdud növény.

XCI. *Cucurbitaceae* Juss. Tökfélék.

1. *Cucurbita* L. *Tök*. Virág. egylakiak. A porodások csész. rövidnyakú, 5metszésű; bokr. harangforma, 5metszésű. Porod. 5; szálc. a bokr. kelnek, alatt 3falkások, fenn összeforrtak; portok. hengerded v. tojásdad tömegbe összenőttek; rekeszei kigyózdók, facsarosok. Termés vir. Csész. felső, 5metszésű. Bokr. harangforma 5metszésű; szálc. 3, meddők, gyűrűbe forrtak. Magh. alsó, 3rekeszű; rekeszei 2fiókuak. Bibesz. 1, 3—5ágú; bib. ikresek. Bogy. nagy, kérgeskehéjű, nem fész. Mag v. visszástojásdadok, lapítottak, vastag párkányosok. Szára futó, kapaszkodó.
2. *Cucumis* L. *Ugorka*. Jellem. a mik a Tökéi, csak hogy szálc. 3falkások; portokai összehajlók, nem forrtak össze. Magvai élesszélűek, nem párkányosok.
3. *Bryonia* L. *Gönye*. Virág. egy- v. kétlakiak. Csész. harangforma, 5metszésű. Bokr. 5hasábu, szétnyiló, a csészből kél. Porod. 3 v. 0. Portok. rekesz. 1 hosszú, facsaros. Magh. alsó 3rekeszű. Bibesz. 3ágú. Bogy. gömbölyű, kisdud, rekeszei kevésmagvuak. Szára kapaszkodó.
4. *Ecballion* Rich. *Magrugó*. Virág. 1lakiak. Csész. 5hasábu, (a termvirágban felső). Bokr. 5hasábu, a csészből kél. Porod. 5; szálc. 3falkások, a csészből kelnek; portok. Irekeszű, hosszú vékony Sbetü-alakra van a tám-

lára növe. Magh. alsó, 3rekeszű. Bibesz. 3ágú; bib. kettémetszettek. Bogyó rekeszei sokmagvuak; éréskor magvait és bogyónedvét rugalmason szórja ki. Szára álló v. dülő.

5. *Sicyos* L. *Szigormag*. Virág. 1lakaiak. Porod. vir. fürtösök. Csész. harangforma, 5fogú, fogai árformák. Bokr. a csészből kél, 5hasábú. Porod. 5; szálc. és port. mind összeforrtak. Term. vir. ernyősgombosok; leple felső, nyaka összeszorított, eresze harangforma 5fogú. Magh. alsó, 1rekeszű. Bibesz. 2—3ágú. Makkocsk. tojásdad, bőrnemű, szőrös és tövises, 1magvú. Szára kapaszkodó, kapcsos. Level. szegletes karélyosok.

XCII. *Portulacaceae* JUSS. Porcsinfélék.

1. *Portulaca* L. *Porcsin*. Csész. félig felső; eresze 2metszésű, tövön körülmetélt. Szirm. 4—6, a csészből kelnek, szabadok v. tövön összeforrtak. Porod. 8—15; szálc. a csészből kelnek, szabadok v. tövön a bokr. aljához ragadtak. Magh. gömbölyded; bibesz. 3—6ágú. Tokja körülmetélt, sokmagvú. Vir. fehér-sárga; csak napfényen nyílik. Húsos v. pösgás növény.
2. *Montia* L. *Semlyékhur*. Csész. kétlevelű, alsó, maradó. Bokr. termalatti, egytagú, tölcéses; nyaka egyfelől tövig hasadt; eresze 5hasábú; 3 hasábja kisebb. Porod. 3; szálc. a 3 kisebb hasáb tövéről kelnek. Magh. felső, körtealakú; bibesz. alig van; bib. 3, szőröskék. Tok. 3kopácsú, a maradó csészében rejlik. Vir. fehér. Kisdud vizi növény. Level. husoskák, ellenesek.

XCIII. *Caryophyllaceae* FENZL. Szegfűfélék.

1. *Corrigiola* L. *Guzsinda*. Csész. alsó, 5hasábú; hasábszélei szirmneműek. Szirma 5, a csésze aljából kelnek. Magh. 1rekeszű; bib. 3, ülők. Tok nem fészlő, 1magvú; magva a fenékről kelő sinor végétől fityeg. Csirája fehérnye körül gyűrűbe hajlott. Vir. fehér. Kisdud növény. Level. váltogatók; pálhái aszottasok.
2. *Herniaria* L. *Porcika*. Csész. alsó, 5hasábú; hasáb. öblöskék, belől színesek. Szirm. 5, serteszáluak, a csészből kelnek. Porod. 5, a szirmokkal váltogatók. (Szirmait is inkább meddő porodátnak v. portoktalan szálcák-

nak mondhatni.) Magh. szabad, Irekeszű; bibesz. alig van; bib. 2, tompa. Tok hártyanemű, szütyőféle, nem fészlő, egymagvú, a maradé esésében rejlik; magva a fenékről kelő hosszú sinor végéről fityeg. Csir. fehérnye körül gyűszűbe hajlott. Vir. parányi. Kicsiny lecsepült növény; alsó level. ellenesek, a felsők váltogatók; pálhái aszottasok.

3. *Paronychia* Juss. *Asz gallér*. Csész. alsó, 5hasábú, hasábai lapos öblösek. Szirm. (v. meddő szálcs.) 5, vékony serteszerű, a csészből kelnek. Porod. 5, a szirmokkal váltogatók. Magh. Irekeszű, szabad; bibesz. 2. Tok a csészeben rejlik, hártyanemű szütyőféle, nem fészlő. Magv. 1, a fenékből kelő hosszú sinor végéről fityeg; csirája oldalt áll a fehérnye mellett. Virágz. csomós, áttetsző, aszottas hártvagallérral burkolt. Kicsiny növény. Level. ellenesek v. örvösek, aszottas pálhások.
4. *Spergularia* WAHLENB. *Ikrató*. Csész. 5levelű. Szirma 5, ép. Porod. 10; külső szálcsái tövén 2—2 kis ikra. Bibesz. 3. Tok 3kopácsú. Magv. háromszegüleg v. gömbölydeden visszás tojásdadok, karimátlanok v. háryakarimások. Vir. fehér v. gyenge rózsaszín. Level. fonalforma szálások, aszottas pálhások.
6. *Spergula* L. *Csibehár*. Csész. 5levelű. Szirm. 5, ép. Porod. 5 v. 10. Bibesz. 5. Tok 5kopácsú. Magv. kekedlapítottak, háryakarimások. Vir. fehér. Level. vékony szálások, csomós örvösök, aszottas pálhások.
7. *Scleranthus* L. *Sziklár*. Csész. alsó; nyaka bögreforma; eresze 5metszésű, egészen zöld v. aszottas szélű, elébb nyitott, aztán összeborul és éréskor a héburkolt gyümölcs-csel hull le. Szirma nincs. Porod. 10, néha 5 meddő, ritkán csak kettő; szálcs. rövidek, a csésze torkából kelnek. Magh. szabad, Irekeszű; bibesz. 2. Tok szütyőféle, Imagvu; csirája fehérnye körül gyűrűbe hajlott. Virágz. bogernyős v. csoportos. Piciny, gyepedző növény. Level. szálások v. árformák, ellenesek.
8. *Sagina* L. *Szagyán*. Csész. 4levelű. Szirm. 4—5, ép. Porod. 4, 5, 10. Bibesz. 4—5. Tok 4—5kopácsú; magv. veseformák, csirája féloldali. Vir. fehér. Kis növényke. Level. tövön összeforrvá hüvelyzők.
9. *Alsine* L. *Ludhár*. Csész. 5, ritkábban 4levelű. Szirm. 5 v. ritkábban 4, ép v. alig csonkázott. Porod. 10 v. kevesebb; külső szálcsái tövén 2—2 kis ikra. Bibesz. 3.

- Tok 3kopácsú. Magv. veseformák, karimátlanok, korszovátlanok. Vir. fehér. Level. fonalformák v. szálások, igen ritkán lándzsások v. lándzsás hosszudadok.
10. *Cherleria* L. *Álszirom*. Csész. 5levelű. Szirma nincs v. ritkán 5. Porod. 10; a csészelevelek ölebeli szálcái tövén szálás hosszudad 2—2 ikra. Bibesz. 3. Tok 3kopácsú. Sokszáru, párnáson gyepedő piciny növény. Level. csatornás 3szögűek, tövön összeforrtak.
11. *Arenaria* L. *Homokhúr*. Csész. 5levelű. Szirma 5, ép v. alig kicsipett. Porod. 10. Bibesz. 3. Tok 6kopácsú. Magv. korszovátlanok. Vir. fehér. Level. különfélék.
12. *Moehringia* L. *Csitre*. Csész. 4—5levelű. Szirma 4—5, ép v. alig kicsipett. Porod. 3 v. 10. Bibesz. 2—3. Tok. 4—6kopácsú. Magv. tövön korszovátosok, simatüندöklők. Vir. fehér. Level. különfélék.
13. *Holosteum* L. *Olocsán*. Csész. 5levelű. Szirma 5, fogas. Porod. 5 v. 3—4. Bibesz. 3. Tok tetőn 6kopácsú. Magv. paizsosak, egyfelől domborkák, egy végig vonuló barázdával; másfelől öblösök egy kiülő ormóval. Virágz. ernyős; vir. fehér. Level. szálások.
14. *Stellaria* L. *Csillaghúr*. Csész. 5levelű. Szirma 5, 2metszésűek v. 2hasábuak. Porod. 10. Bibesz. 3. Tok 6kopácsú; kopácsai inkább v. kevésbé mélyen fesenek. Vir. fehér. Szára gyakran szegletes. Level. különfélék.
15. *Cerastium* L. *Madárhúr*. Csész. 5levelű. Szirma 5, kétmetszésűek v. két csipkéjűek. Porod. 10. Bibesz. 5. Tok tetőn 5kopácsú (egy fajban minden rész $\frac{1}{5}$ -del kevesebb). Vir. fehér. Level. különfélék. Többnyire szőrös, borzas v. gyapjas növény.
16. *Malachium* FRIES *Puhár*. Csész. 5levelű. Szirma 5, két hasábuak. Porod. 10. Bibesz. 5. Tok 5kopácsú; kopács. 2metszésűek. Vir. fehér. Szára 4szegű, bütykös. Level. szives vállások, puhák.
17. *Dianthus* L. *Szegfű*. Csész. csöves, 5fogú, nyaka hengeres v. néha botuló v. körteforma, tövön pikkelygallérral kerített. Szirma 5, nyakuk hosszú, keskeny v. szálás, egy esetben ékforma. Porod. 10. Bibesz. 2. Tok 1rekeszű, tetőn 4kopácsú. Magv. paizsosok, egyfelől domborúak, másfelől öblösök, egy átvonuló ormóval. Csirája egyenes, közepen kívüli. Virág. szár- és ághegyiek, fehérek, piroslók v. lilaszínűek. Level. többnyire tövön összeforrtak, szálások, ritkábban lándzsások v. hosszudadok.

18. *Gypsophila* L. *Dercefű*. Csész. 5fogú v. metszésű; csöve harang- v. körteforma; félig hártvás v. igen ritkán egészen. Szirma 5, nyakuk aláfelé ékformán lassankint keskenyedik. Porod. 10. Bibesz. 2. Tokja 1rekeszű, tetőn 4kopácsú. Magv. vesésgömbölydedek. Vir. fehér v. gyenge rózsaszín. Többnyire ágas növény.
19. *Saponaria* L. *Szappanfű*. Csész. hengeres v. hosszúdad csöves, 5fogú. Szirma 5, nyakuk hosszú, keskeny, szálas. Porod. 10. Bibesz. 2. Tok 1rekeszű, tetőn 4 foggal feshő. Magv. vesésgömbölydedek. Virágz. különféle; vir. fehér v. lilapiros v. sárga. Level. hosszúdadok v. szálasok.
20. *Vaccaria* MEDIK. *Bögreszeg*. Csész. szögözlopforma, 5fogú, éréskor nagyra nő. Szirma 5; nyakuk keskeny szálas. Porod. 10. Bibesz. 2. Tok alól félig 2—3rekeszű tetőn 4 foggal feshő. Magv. gömbölydedek. Virágz. bogernyős szabású, szárhegyi. Szára szegletes, gatyás. Level. hosszúdadok v. lándzsások.
21. *Silene* L. *Sziléne*. Csész. csöves, különféle alakú, 5fogú v. metszésű. Szirma 5; nyakuk szálas. Porod. 10. Bibesz. 3. Tok alól 3rekeszű, tetőn 6kopácsú. Magv. veseformák. Vir. tiszta v. szennyes fehérek, piroslók v. lilapirosak. Level. különfélék. Nagysága különféle.
22. *Cucubalus* TOURN. *Kukuba*. Csész. csöves, harangforma. 5fogú, éréskor felfutt. Szirma 5; nyakuk keskeny szálas. Porod. 10. Bibesz. 3. Gyüm. bogyó. Magv. veseformák. Virágz. hónalji. Nagyocska növény. Level. tojásdadok.
23. *Melandrium* RÖHL. *Mélavirág*. Csész. csöves, 5fogú, éréskor tojásdadon felfutt. Szirm. 5, nyakuk keskeny szálas. Porod. 10. Bibesz. 5. Tok 1rekeszű, 10fogú. Magv. veseformák. Vir. kétlakiak, fehérek v. lilapirosak. Nagyocska növény. Level. tojásdadok v. lándzsások.
24. *Viscaria* RÖHL. *Enyvenec*. Csész. csöves, 5fogú. Szirma 5; nyakuk vékony; szálas. Porod. 10. Bibesz. 5. Tok alól félig 5rekeszű; tetőn 5 foggal feshő. Magv. parányiak veseformák. Vir. testszín v. lilapiros.
25. *Lychnis* L. *Mécsvirág*. Csész. csöves, különféle alakú, 5fogú. Szirma 5; nyakuk szálas. Porod. 10. Bibesz. 5. Tok 1rekeszű, 5 foggal feshő. Magv. vesé- v. lencseformák. Virág. testszínűek v. pirosak v. megyszínűek. Virágz. és level. különfélék.

26. *Agrostemma* L. *Konkoly*. Csész. csöves, bőrnemű, 5fogú; fogai levelneműek, nyulánkok. Szirm. 5; nyakuk szálas. Porod. 10. Bibesz. 5, szőrös. Tok 1rekeszű, 5 foggal feshő. Mag v. szegleteskék. Vir. karmazsinszín.
27. *Drypis* L. *Aszág*. Csész. csöves, alig összenyomott, 5fogú. Szirm. 5, kétmetszésűek, pártások. Porod. 5; száles. termalatti hártyaköpből kelnek. Bibesz. 3. Tok körülmetélt. Vir. kicsiny, gyenge rózsaszínű. Levelei árformák, tövisesek.

XCIV. *Malvaceae* Juss. Mályvafélék.

1. *Kitaibelia* Willd. *Kitáibelia*. Csész. 5metszésű, galléros; gall. pongyola, 6—9metszésű. Szirm. 5, visszástojásdadok. Porod. sok. Term. sok, gombosan csoportozottak; mindnyájok bibesz. csaknem a hegyéig összeforrt. Makkocsk. 1magvuak, 5karélyú gombocskát alkotnak. Vir. nagy, fehér v. gyenge rózsaszín. Embernyi magos növény. Level. szegleteskarélyosok.
2. *Lavatera* L. *Paizssajt*. Csész. 5metszésű, galléros; gall. 3metszésű. Szirm. 5, visszástojásdadok. Porod. sok; portok. veseformák. Bibesz. sok, tövön összeforrt. Tok sokrekeszű; rek. egy középszlop körül sugárzólag rendezvék, 1—1magvuak, éréskor megannyi makkocskákra széthullanak. Vir. rózsaszínűek. Nagy növény. Level. tenyeres szabásúak, szegletes karélyosok.
3. *Althaea* L. *Ziliz*. Csész. 5metszésű, galléros; gall. 6—9metszésű. Porod. sok. Bibesz. sok, tövön összeforrtak. Tok sokrekeszű; rekeszei egy középszlop körül sugárosan rendezvék; 1—1magvuak, éréskor megannyi makkocskára széthullanak. Virág. inkább v. kevésbé rózsaszínűek v. fehérek. Nagyocska v. nagy növény. Level. egyenes szabásúak, karélyosok v. ujjasok.
4. *Malva* L. *Mályva*. Csész. 5metszésű, galléros; gall. 3levelű. Porod. sok. Bibesz. sok, alól összeforrt. Tok sokrekeszű; rek. egy középszlop körül sugárosan rendezvék, 1—1magvuak, éréskor megannyi makkocskára széthullanak. Virág. rózsaszínűek. Level. tenyeres szabásúak v. karélyosok.
5. *Hibiscus* L. *Hibik*. Csész. 5metszésű, galléros; gall. sokhasábú. Porod. sok. Bibesz. sok, alól összeforrt. Tok

- 5rekeszű, rekeszei feshők. Vir. kesely. Fa v. fű; (a miénk csak fű). Level. tenyeresek.
6. *Gossypium* L. *Gyapottfű*. Csész. köpűforma, alig 5fogú, galléros; gall. a csészénél nagyobb, 3levelű; levelei szives vállasok, tövön összeforrtak. Porod. sok. Tok bőrnemű, 3- v. 5rekeszű; rekesz. tetőn feshők. Magv. tömött hosszú gyapjasok. Vir. nagyocskák. Level. tenyeres szabásúok, mélyen bemetszett, 3—5karélyúak.
7. *Abutilon* GÄRTN. *Sárda*. Csész. 5metszésű. Porod. sok. Bibesz. 5 v. több, alól inkább v. kevésbé összeforrt. Tok. 5- v. többrekeszű; rekeszei tetőn, belől felül feslenek, kevésmagvúak. Level. egyszerűek, szivesek.

XCV. *Tiliaceae* Juss. Szodokfélék.

1. *Tilia* L. *Szodok*. Csész. 5levelű, hullékony, alsó. Bokr. 5szirmú, termalatti. Porod. sok, termalattiak (a külföldi fajokban 5falkások). Magh. 5rekeszű; rek. 2magvúak. Bibesz. 1; bib. 5fogú. Diócskája 1rekeszű, a többiek elenyészvén, 1- v. 2magvú. Virágz. hónalji, sátorozó, kocányán félig hozzánőtt, hártyanemű, hosszúdad murva. Nagy fa. Level. szivesek, egyetlen válluak.

XCVI. *Hypericineae* DC. Linkafélék.

1. *Hypericum* L. *Linka*. Csész. 5hasábú v. 5levelű alsó. Bokr. 5szirmú; szirm. bimbajában összefacsartak. Porod. sok, többfalkás (12 falkákban a szálcák csak tövön vannak összeforrvva.) Magh. szabad; bibesz. 3. Tok 3rekeszű. Vir. sárga. Level. ellenesek, egyszerűek, gyakran áttetszőn pontozottak.

XCVII. *Tamariscineae* Desv. Atánfélék.

1. *Tamarix* L. *Tamarik*. Csész. 4—5metszésű v. 4—5hasábú, alsó. Szirm. 4—5, termalattiak. Porod. annyi v. kétannyi, mint a szirma; szálc. termalatti gyűrűből kelnek. Magh. szabad, 1rekeszű, 3szegszabású; bib. 3, lapickások. Tok 3kopácsú, sokmagvú; magv. üstökösök. Vir. rózsaszínű. Cserje. Level. aprók, sűrűen fedéletesen fedők az ágacskákat, s ezekkel együtt hullanak el.

2. *Myricaria* Desv. *Atán*. Csész. 5hasábú, alsó. Szirm. 5, termalattiak. Porod. 10, váltogatva hosszabb és rövidebb. Szálc. félignél feljebb 1falkások, termalattiak. Magh. 1rekeszű; bibesz. vastag; bib. 3karélyú. Tok 3kopácsú; magtany. a kopácsok középvonalán. Vir. rózsaszín. Cserje. Level. aprók, sűrűen fedeléken borítják az ágakat s ezekkel együtt hullanak el.

XCVIII. *Elatineae* Cambess. Látonyafélék.

1. *Elatine* L. *Látonya*. Csész. 3—4hasábú, alsó. Szirm. 3—4, termalattiak. Porod. 3—4 v. 6—8 termalattiak. Magh. 3—4rekeszű; bibesz. 3—4, rövid. Tok 3kopácsú, vállfalai és magtanyái középszlopon maradnak. Magv. fonalszájú, görgeteg, egyenes v. patkóforma. Virágz. hónalji. Szára mászó, gyökeredző. Level. ellenesek, hártypárhások.

XCIX. *Aurantiaceae* DC. Narancsfélék.

1. *Citrus* L. *Citrom*. Csész. 5fogú. Bokrét. 5szirmú. Szirmai hosszudadok. Porod. többnyire 20. Szálc. sái falkásan több csoportba összenőve. Magh. sokrekeszű. Gyüm. bogyó. Level. örökzöldek. Fa v. cserje.

C. *Acerineae* DC. Jávorfélék.

1. *Acer* L. *Jávor*. Vir. vegyesek. Csész. 4, 5, 9hasábú, alsó. Szirm. annyi, mint a csészelevél v. néha hiányzik. Porod. körülbelül 8; szálc. vánkosból kelnek a szirmokkal. Magh. szabad, oldaltól lapított, 2rekeszű; bib. 2. Tok 2szárnyú (leppendék), 2 makkocskára váló. Virágz. fürtös v. sátorozó. Fa. Level. ellenesek, tenyeres szabásúak, karélyosok.

CI. *Hippocastaneae* DC. Bokrétafélék.

1. *Aesculus* L. *Bokrétafa*. Csész. harangforma, 5fogú, alsó, kissé félszeg. Bokr. szabálytalan, 4—5szirmu; szirmlemezei kiterültek. Porod. 7, 6, 8; szálc. a vacokból kelnek, félrehajlók, emelkedők. Magh. szabad, 3rekeszű;

bibesz. 1, fonalszálu. Tok bőrnemű, 2—4magvú; csiralemezei igen vastagok, lisztesek. Virágz. fejesbuga; vir. tarka. Fa. Level. ellenesek, ujjasok.

III. *Polygaleae* Juss. Csészeszárnyfélék.

1. *Polygala* L. *Csészeszárny*. Csész. 5levelű, maradó, alsó; 2 belső levele a többinél sokkal nagyobb, szíromnemű. Bokr. 3 v. 5szirmú, termalatti; szirmai alól együtt és a szálcákkal egy tagba forrtak össze; az alsó szírom csónakos, 3karélyu v. egykarélyú és tarajos v. rojtos, a porodákat rejtő. Porod. 8; szálc. tövön egy-, tetőn két-falkások v. szabadok; portok. 1rekeszűek, lyukacskaival fésők. Magh. szabad, pockos, oldalról lapított, 2rekeszű; rekeszei fésők, 1magvúak. Magva gyakran korszóvátos. Virágz. szárhegyen fürtös, ritkán hónalji. Vjir. kék v. rózsaszín v. ritkán sárga. Level. egyszerűek.

MISCELLANEA HUNGARICA.

Ezen cím alatt kívánom a külföldi (főképen német) irodalom nehezebben hozzáférhető hazánkra is vonatkozó adatait lehetőleg egész terjedelemben közölni:

I.

BROCKBANK Wm. *Leucoium carpathicum* Gardn. Chron. 3.Ser. III. 1888. N°. 59. 171—172.

The Rev. F. TYMONS, of Cloghran Dublin, sent me blooms of this variety of *Leucoium vernum*, on January 25, and my bulbs are beginning to bloom on the 19th, about a week later than the Irish. Mr. TYMONS says they are thus early with him in the open garden every year, coming before *L. vernum* which is only just pushing through the ground. There is some doubt in the minds of many whether this is really a distinct variety, but if the grower of *Leucoiums* will carefully observe them at this season of their blooming they will certainly find a difference in flower, bulbs, and habit. The bulbs are most distinct, being more like those of the *Amaryllis* than those of the *Galanthus*, which the ordi-(171)nary *L. vernum* resembles. The leaf partakes of the same divergence, and the

flowers have yellow spots with a beautiful golden hue inside the calice, and frequently are twin-flowered on one scape. Mr. TYMONS has seen three flowers on one stem.

I sent bulbs of *L. carpathicum* to Mr. BURBIDGE last autumn, and he at once noticed the difference in their character from those of *L. vernum*. This plant will be found fully described in the Gardener's Chronicle March 15, 1884, p. 341, and I now refer to it as the time is here when *Leucoium vernum* will be in bloom, and many growers may be so fortunate as to discover this excellent variety amongst them.

L. carpathicum. — This is also figured in the Botanical Magazine pl. 1993. It has a much larger bulb than *L. vernum* which has a bulb like a Snowdrop, where as the bulb of *carpathicum* is more like a Daffodil, and its mode of increase is similar. The plant has, therefore, a thick tuft of leaves, and from amid these arises a curved stalk, which carries two flowers of slender peduncles. These flowers begin to show (340) almost as soon as they emerge from the soil, and continue to expand until the full height is reached, some 6 inches from the ground. The flowers are larger than those of *vernum*, and the spots a rich golden-yellow. The scapes are not always two-flowered, and sometimes you find single and twin flowered in the same clump, but generally it is two-flowered. The plant from which CURTIS' plate was taken had been collected on the Carpathian Mountains. It is called by CURTIS *L. vernum*, β , Carpathian Snowflake. Dean HERBERT, writing twenty years later, referred to this plate in description, and said: — „I have not been able to obtain a sight of this plant. I see no reason for confounding it with the one-flowered greenspotted *vernum*. I believe that *vernum* does not ever produce a two-flowered scape, and that the *L. praecox majus* of CLUSIUS¹ is *carpathicum*“ (Amaryllideae p. 331). Mr. NIVEN, writing in 1875 (Garden, vol. vii., p. 156) says there is a variety known by the title of *carpathica*, which to my mind is sufficiently distinct to rank

¹ *Leucoium bulbos. praecox majus* CLUS. Stirp. Pann. 180. Rarior. plantar. Hist. 168. *Narcissi autumnalis majoris* foliis simillima habet folia, admodum viridia et nitida, non tamen adeo atra viriditate splendentia: caulem e medio illorum exeuntem, sesquipalmarem, nudum striatum, infirmum, concavum, membranaceum folliculum, sive vaginulam in summo ferentem, è qua unus, interdum alter, raro tertius erumpit flos, sex foliis aequalibus constans, candidis, sed extrema et angustiore parte veluti macula e viridi flavescente infectis, nutans et deorsum spectans, exigui cymbali modo, medium occu-

as a species. Its bulb is twice the size of our plant, its stature considerable greater, and it frequently produces its flowers in pairs. It is rare in cultivation.

It is strange that so interesting a plant should not have attracted greater notice, but I have searched in vain for it in all the leading catalogues. On of our very first florist firms replied to my note that they had it, but on receiving bulbs from them I found they were only the ordinary *vernum*, with the green spots and single scapes. After trying in every likely quarter I at length obtained it in quantity from Messrs. James Dicksons of Chester, in whose nurseries I found they had it in quantity, but under the name *L. vernum*. It had been growing there for a long time and is, without doubt, the true *L. carpathicum*. WM. BROCKBANK The Leucojums Gardn. Chron. New Ser. XXV. 1884. 340.

Miután Magyarországon kevés botanicus férhet a Botanical Magazinehez közöljük annak fennemlített szövegét is:

(1993)

Leucojum vernum, β. *Carpathian Spring*
Snow-Flake.

Class and Order

BCU Cluj / *Hexandria Monogynia* Library Cluj

Generic Character

Cor. campaniformis, sexpartita, apicibus incrassata. Stigma simplex.

Specific Character and Synonyms.

Leucojum vernum; spatha uniflora, stylo clavato. WILLD. Sp. Pl. 2. p. 30. Hort. Kew. ed. alt. 2. p. 211. MART. MILL. Dict. n. 1. JACQ. Austr. v. 4. p. 6. t. 312. KNORR Delic. 1. t. s. 15. n. 1. SCOP. carn. n. 392. VILLARS Dauph. 2. p. 247. KROCK. Siles. n. 498. Bot. Mag. supra t. 46.

Galanthus vernus ALLIONI Ped. n. 1865.

Galanthus uniflorus, petalis subaequalibus. HALL. Hist. n. 1253.

Leucojum bulbosum vulgare. BAUH. Pin. 55. RUDB. Elys. 2. p. 95. f. l.

Leucojum bulbosum CLUS. Pan. 179. Hist. 1. p. 168.

pantibus sex flavis staminibus cum candicante stilo, florisque; Spinae appendicis, sive *Oxyacanthae* vulgo creditae odorem referens, nec ingratus: flori succedunt membranacea capitula, pyri modo turbinata, semen ex candido flavescens continentia, oblongiusculum durum: radix bulbosa est, multis candidis tunicis (extima tamen fusca) constans et densa candicantium fibrarum coma firmata. (p. 169.) — in silva quadam non procul Zolozrock Ill. Dn. DE BATHYAN oppido udis locis solum modo observabam: crescit etiam ple-risque Germaniae locis.

Leucojum bulbosum hexaphyllum DODON. Coron. 202 — pempt. 230.

WEINM. Phyt. t. 642. a.

(α) spatha uniflora, corollae apicibus viridibus. Supra t. 46.

(β) spatha biflora, corollae apicibus luteis. Heic n. 1993.

This fine variety of *Leucojum vernum* differs from the one before figured (N° 46) not only in its two-flowered (f. vers.) spathe, but also in the colour of the spots at the apex of the lacinae of the corolla, which in our plant are yellow; in the one-flowered variety always green.

Communicated in March last by Messrs. WHITLEY, BRAME, and MILNE, who received bulbs of this plants, with several other rarities, from a friend that collected them in the Carpathian mountains.

SZERKESZTŐI POSTA.

A kérdéses munka címe: Erdély edényes florájának helyesbített foglalata. A kir. magyar természettudományi társulat megbízásából írta Dr. SIMONKAI LAJOS tanár. Enumeratio Florae Transilvanicae vasculosae critica. Ex mandato societatis scientiarum naturalium regiae Hungaricae scripsit Dr. LUDOVICUS SIMONKAI Professor. Budapest. Kiadja a kir. magyar természettudományi társulat. 1886. — Vajon ajánlom-e? Mindenkinek a legmelegebben. Minden magyar botanicusnak, ki csak némileg ezen névre igényt tart, azt okvetlen meg kell szereznie. A mint a példány kezemhez jutott, első auctoritasunkot kértem fel, hogy azt ismertesse, sajnos, barátunk még mindig súlyos betegségben sínylik; magam pedig ezen tanévben, rendkívül nagy mértékben vagyok elfoglalva. A mint időt nyerhetek, írni akarok a munkáról és egyre másra nézve nézetemet elmondani.

A kifejezést többször használták, így ROYENUS Professor Botanicus Leydensis in litteris ad ANT. DE JUSSIEU, Prof. Paris. 1758. Maji 7. „En CAROLUM LINNAEUM, Scientiae Botanicae (si quem noverim) facile Principem, qui in scriptis innotuerit. experimentis innotescat“ STÖVER Linnæi Coll. epist. Hamburgi 1792. 165. BARRERE Prof. Medic. Perpiansis et Botan. Reg. Litterae ad Cl. VIRUM, CAROL. LINNAEUM, Botanicorum hujus seculi Principem STÖVER l.c. 167.

Újabb időben a MNL-nak beküldött cikkeket, az írók különféle igen gondos alávonásokkal látják el, mi mindazonáltal a szedésre zavarólag hat és azért arra kérjük, hogy semmit se vonjanak tentával alá, ha csak nem kell valamit ritkított betűkkel szedetni. Ha éppen kedvük telik, a kéziratot a nyomda számára némileg „felszerelni“, akkor azt ajánljuk, hogy a növényneveket kék, az autorneveket piros színnel vonják alá.

AUFRUF!

Am 2. März 1887 schied der Direktor des Berliner Botanischen Gartens
Professor August Wilhelm Eichler

aus dem Leben — viel zu früh für die botanische Wissenschaft, der er 25 Jahre seines arbeits- und erfolgreichen Lebens gewidmet, für die seiner Leitung unterstellten Institute, deren alten Ruhm er erhalten und die er zu neuer Blüthe emporgeführt, für die Berliner Universität, in deren Dienst er sein hervorragendes Lehrtalent gestellt, wie für seine über den ganzen Erdball verbreiteten Freunde, Schüler und Arbeitsgenossen. Es ist nur die Erfüllung einer Pflicht der Dankbarkeit und Verehrung, die wir diesem hochverdienten Manne schuldig sind, wenn wir ihm ein Denkmal an der Stelle seiner Wirksamkeit errichten. Der Ort, wo er lehrte und forschte, soll auch sein Bildniss dauernd der Nachwelt aufbewahren, und wie es seinen Zeitgenossen die Züge des trefflichen Gelehrten neubelebt vor Augen führt, wird es künftigen Geschlechtern ein treues Bild des Forschers überliefern, den wir den unseren nennen durften.

Die Räume, deren Ausgestaltung wesentlich sein Verdienst — das botanische Museum in Berlin — erschienen von vornherein als die würdigste Stätte für die Aufstellung einer Büste EICHLER'S. Um dies zu ermöglichen, wenden wir uns an die Fachgenossen diesseits und jenseits des Oceans, an Freunde und Schüler des Verewigten, mit der Bitte, uns gütigst Beiträge zu diesem Denkmal einsenden zu wollen. Zur Empfangnahme derselben haben sich bereit erklärt die Herren Dr. URBAN, Herausgeber der Flora Brasiliensis, in Friedenau bei Berlin, und Privatdocent Dr. TSCHIRCH, Sekretär der deutschen botanischen Gesellschaft, in Berlin NW., Birkenstr. 73.

Das Comité zur Aufstellung einer Büste Eichler's.

Professor ASCHERSON (Berlin), Professor J. BALFOUR (Oxford), Professor DE BARY (Strassburg) †, Professor BECCARI (Florenz), Geh. Bergrath Professor BEYRICH (Berlin), Professor EUCHENAU (Bremen), ALPHONSE DE CANDOLLE (Genf) Professor CARUEL (Florenz), Professor COGNIAUX (Verviers), Professor CRAMER (Zürich), Professor DRUDE (Dresden), Professor ENGLER (Breslau), Professor FISCHER (Bern), Professor FLÜCKIGER (Strassburg), Professor FRANK (Berlin), Professor GARCKE (Berlin), Professor GOEBEL (Marburg), Professor HAUSSKNECHT (Weimar), Professor KANITZ (Klausenburg), Professor KNY (Berlin), Professor LEITGEZ (Graz), Professor MAGNUS (Berlin), Professor VON MARTENS (Berlin), Königl. Garteninspektor PERRING (Berlin), Professor PFITZER (Heidelberg), Professor PRINGSHEIM (Berlin), Geheimrath E. VON REGEL (St. Petersburg), Generalkonsul Professor J. DE SALDANHA DA GAMA (Brüssel), Professor EILHARD SCHULZE (Berlin), Professor SCHWENDENER (Berlin), Professor GRAF ZU SOLMS-LAUBACH (Göttingen), Professor STRASSBURGER (Bonn), Dr. TREUB (Buitenzorg auf Java), Privatdocent Dr. TSCHIRCH (Berlin), Dr. URBAN (Berlin), Professor WARMING (Kopenhagen), Professor WILLKOMM (Prag), Professor WITTMACK (Berlin), Professor WITTRÖCK (Stockholm).